

[Knud Hertling.]

i Danmark under demokratiets auspicer har ret til at kritisere regeringsbeslutninger, som vi ikke måtte være enige i.

Til slut vil jeg gerne rette en hjertelig tak til statsministeren for, at han trods megen travlhed har været i stand til at afse tid til et besøg i Grønland med sin frue denne sommer. Jeg ved, at man har været glad for besøget på de steder, statsministeren har besøgt. Jeg skal blot udtrykke et ønske om, at man nu ikke skal vente for længe på at få lejlighed til at få besøg af en statsminister på de steder, der endnu ikke har fået mulighed for at byde en statsminister velkommen.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Fra statsrevisorerne har jeg modtaget meddelelse om, at disse i et møde i dag har valgt folketingsmand Poul Møller til formand og folketingsmand Kirkegaard til næstformand.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 7. oktober, kl. 10 med følgende dagsorden:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

Mødet hævet kl. 15⁵⁵.

4. møde.

Fredag den 7. oktober kl. 10.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 109 og 158).

Forhandlingen genoptoges.

Statsministeren (J. O. Krag): Flere af de politiske ordførere har i debatten i går knyttet kommentarer til den nye form, åbningstalen har fået. Det er ikke, fordi jeg havde ventet, at nogen ville rose den — det venter jeg fortsat ikke — men jeg forstod dog, at i hvert fald nogle fandt, at den nye form er en forbedring. Jeg vil gerne sige det samme om selve åbningsdebatten. Jeg tror, det er en fordel, at den kommer så hurtigt efter åbningstalen, som vi har haft den i år — så hurtigt, som det vel overhovedet kan lade sig gøre — ligesom jeg synes, det er en fordel, at debatten førtes med så korte indlæg, som vi havde i går. Jeg tror, det giver en nærmere sammenknytning til åbningstalens synspunkter og det, der her lægges frem, ligesom selve debatten bliver noget friskere. Man sporede ikke noget savn af læseferiens tid til dybere overvejelser; de indlæg, der kom i går, markerede klart forskellene i politisk opfattelse, men var i overvejende grad af saglig karakter og samlet om de principielle hovedlinjer. Jeg tror, at denne nye debatform er den rigtige, både set fra tingets syn og fra regeringsbænkene.

I det svar, jeg skal give i dag, vil jeg begynde med markedsproblemerne. Fra efterhånden mange års politisk virke har jeg draget den erfaring, at man skal være meget forsigtig med politiske myter; de opstår hurtigt, undertiden med forholdsvis svagt grundlag i virkeligheden, men kan ikke desto mindre have en meget sej livskraft. Jeg tror, der omkring det, man med rette kalder mit nordiske initiativ i Strasbourg, er ved at danne sig en myte. Det er min opfattelse, at hvis man virkelig samlede sin opmærksomhed om, hvad jeg sagde i min tale i Europarådet i Strasbourg den 27. september, så vil den kritik, der fra flere af ordførerne kom til udtryk her i går, blive i hvert fald en hel del afdæmpet. For at få fuld klarhed om dette vil jeg gerne have lov at citere et par sider fra Strasbourg-talen — det er ikke så forfærdelig langt et citat, dog lidt længere, end man plejer at have dem, og selv om der ikke længere kræves tilladelse til citater, har jeg derfor bedt om formandens tilladelse til det. Talen i sin helhed er offentliggjort og kan naturligvis fremskaffes til tinget, hvis man ønsker det. Jeg citerer nu talen, som den blev

[Statsministeren.]

holdt i Strasbourg. Efter en omtale af en række europæiske problemer udtalte jeg som konklusion følgende:

„Hvad er da situationen i dag i det europæiske samarbejde? I mange år gik det godt. Store resultater blev nået i det europæiske samarbejde, først og fremmest i OEECs levetid. Men at der siden 1963 har været stagnation i det europæiske samarbejde, kan ikke nægtes. Igen og igen har de europæiske regeringer oplevet, at håbet om at nå nye resultater ikke gik i opfyldelse, fordi nationalismen stadig er en betydningsfuld faktor. Delingen af Vesteuropa imellem to markedsgrupper, EFTA og EEC, rejser stadig større problemer, og en løsning på dette spørgsmål synes ikke i sigte. Mange initiativer har været forsøgt for at bringe det brede europæiske samarbejde ud af det dødvande, det er kommet ind i efter forhandlingssammenbruddet i Bruxelles i januar 1963, men hidtil har det ikke båret frugt. Men jeg tror ikke, at man af den grund må være bange for initiativer. Det er viljen til stadig at tage nye initiativer, som har ligget bag ved de resultater, som er opnået, og erfaringen viser, at stagnation er det største onde. Man må ikke, hvor store de konkrete vanskeligheder end kan forekomme, lade tingene stå stille.

Det er for mit land et vitalt spørgsmål, at dødvandet i det europæiske samarbejde kan bringes til ophør jo før jo hellere. I hele efterkrigsperioden har det været et hovedformål for den danske udenrigspolitik at bidrage til bestræbelserne for et nært samarbejdende Vesteuropa.

Der foregår i Danmark en intens diskussion af, hvorledes vi kan bidrage til at sætte den europæiske udvikling i gang på ny. De nordiske lande ville måske i så henseende have muligheder for at spille en rolle. Vi har med glæde set, at de seks har overvundet deres interne vanskeligheder. Det ser vi som en første forudsætning for at komme videre, men ikke mindst på denne baggrund må det bekymre os, at der ikke har vist sig tegn til en ny udvikling i den europæiske markedssituation.

Markedssplittelsen skaber stadigt voksende vanskeligheder for de mindre lande. Danmark er i en særlig vanskelig stilling.

Det er en ulykke for Europa, hvis splittelsen fortsætter, og problemerne kan kun blive større. Dette fører til en voksende utålmodighed; vi kan ikke blive ved med at vente.

Det er derfor ikke unaturligt, at vi i denne situation med stigende opmærksomhed følger udviklingen i vore nordiske nabolande. Jeg tror ikke, at en isoleret dansk optagelse i EEC ville løse de danske problemer, ej heller at det ville være ønskeligt ud fra et europæisk helhedssynspunkt. Men vi må være åbne over for alle veje, der måtte kunne føre til en europæisk markedsløsning. Vi vil i nær fremtid drøfte vore synspunkter med Sverige under den svenske statsministers besøg i Danmark i oktober. Jeg mener, at sagen bør tages op mellem de nordiske lande i Nordisk Råd på rådets session i februar 1967.

Et nordisk initiativ — hvis det viser sig muligt — kan have en selvstændig betydning også ved at appellere til Storbritannien og Frankrig om at genknytte kontakter, der blev afbrudt i 1963, og genoptage forhandlinger, som blandt andre Danmark sideløbende tog del i. Her ligger nøglen til Europas fremtid.“

Her slutter min tale og dermed citatet.

Jeg tror, at man, når man hører, hvad jeg sagde i Strasbourg, vist må erkende, at nogle af de kritiske bemærkninger var lidt overdrevne, og at jeg ikke her har foretaget noget eller udtrykt mig på en måde, der disponerer over, hvad andre partier mener, eller over, hvad andre nordiske lande måtte være indstillet på, men at jeg stillede en række nordiske kontakter i udsigt og håbede, at dette kunne føre til et initiativ. Jeg synes, at tankegangen er fremført i en tilstrækkelig gennemtænkt og forsigtig form til, at den kunne gøres gældende uden at give grundlag for bekymringer, i hvert fald så stærke bekymringer som dem, enkelte af ordførerne gav udtryk for i går. Jeg vil da gerne bekræfte, hvad hr. Niels Westerby sagde i går, at når jeg benytter den lejlighed, der opstår ved at modtage en invitation til at tale for Europarådet, til at rejse hele markedsproblemet, så er det naturligvis i håb om at bringe udviklingen i bevægelse på ny. Først og fremmest Danmark er interesseret i, at det sker.

[Statsministeren.]

Ja, jeg kan vist forlade markedsejnet. Måske burde jeg lige minde om, at et meget stort flertal i dette ting den 12. november 1964 under en udenrigspolitisk debat vedtog en dagsorden om markedsproblemerne, der konkluderer i en opfordring til regeringen om — jeg citerer —

„... nøje at følge udviklingen og have sin opmærksomhed henvendt på at finde nye veje, som kan føre frem til virkeliggørelse af målsætningen for Danmarks markedspolitik: et omfattende europæisk fællesskab.“

Det er altså det, vi har besluttet med et meget stort flertal her i tinget, og som vel fortsat er grundlaget for Danmarks markedspolitik.

Jeg har i disse dage sammen med megen anden virksomhed den glæde at være officiel vært for den svenske statsminister og hans frue. Det er, så vidt jeg ved, første gang, at en nordisk statsminister aflægger officielt besøg i Danmark, og jeg synes, det er en begivenhed, det på mange måder er værd at hæfte sig ved. Jeg håber, det lykkes os at give ham et virkelig alsidigt indtryk af Danmark, af dansk erhvervsliv og af hele den vældige udvikling, der på så mange felter for tiden foregår i dette land. Det var oprindeligt planen, at den svenske statsminister også skulle have besøgt den grønlandske landsdel, og jeg vil gerne på baggrund af min egen rejse til Grønland, som blev omtalt i går af hr. Knud Hertling, sige, at jeg havde glædet mig meget til at vise den svenske statsminister netop Grønland. Men hans besøg trak ud til så sent på året, at vi mente, det var klogere at udskyde et besøg i Grønland til en anden gang, men jeg håber at kunne vende tilbage til det.

Statsminister Erlanders besøg her blev indledt med en samtale især om vor deltagelse i det europæiske samarbejde. Denne samtale var af en virkelig betydelig interesse. Det viste sig på dette møde, at der var dansk-svensk enighed om at beklage det herskende dødvande i den europæiske udvikling og enighed om at føre debatten herom videre i Nordisk Råd samt enighed om inden da at søge problemerne drøftet på en række møder, der vil finde sted i den nærmeste fremtid. Vi venter besøg af den

norske statsminister — jeg tror, det er i midten af måneden, han kommer — og den 21. oktober mødes de nordiske samarbejdsministre i Oslo; på samme måde finder der et møde sted mellem de nordiske markedsministre inden EFTAs næste rådsmøde, der finder sted i slutningen af oktober i Lissabon.

Jeg vil naturligvis ikke sige — og det ville også være uberettiget af mig — at der af disse kontakter vil udspringe et nordisk markedsinitiativ. Det kan jeg ikke udtale mig om, men jeg tror, det er af stor betydning, at vi i Norden holder den europæiske debat levende, og at vi engagerer os i den så aktivt som muligt.

Det var tydeligt, som også hr. Poul Møller bemærkede det i går, at den svenske statsminister især var interesseret i at forberede og fremkalde den dialog mellem de syv landes frihandelsområde og de seks landes fællesmarked, som tidligere har været forsøgt, og hvor der fra Københavns-mødet foreligger en opfordring til fællesmarkedslandene, som endnu ikke er blevet besvaret.

Der kom imidlertid også andre resultater ud af de dansk-svenske samtaler. Vi har her i landet et embedsmandsudvalg siddende, der skal undersøge hele forholdet bl. a. mellem vor lovgivning og lovgivningen i fællesmarkedet, og i Sverige har man et tilsvarende udvalg siddende. På dansk forslag blev der enighed om, at disse to udvalg skal træde i forbindelse med hinanden og udveksle erfaringer og synspunkter. Det er måske et af de små skridt, men jeg tror, det er af betydning, at det bliver gjort.

Endelig var der ved disse dansk-svenske samtaler enighed om at undersøge mulighederne for en fælles nordisk optræden i Kennedyrunden. Dette er forberedt gennem nogle dansk-norsk-svensk-finske møder på embedsmandsplan. Det er klart, at før der kan træffes endelig beslutning herom, må der ske nærmere samråd med de politiske partier og med erhvervene, men rent umiddelbart er det forståeligt, at hvor det enkelte nordiske land i disse internationale tildningsforhandlinger og over for fællesmarkedet kun vil veje forholdsvis lidt til, dér vil, hvis det er muligt at føre forhandlingerne i fællesskab, Danmark, Norge, Sverige og Finland have en ganske anderledes vægt.

[Statsministeren.]

Man har beregnet, at disse fire landes årlige indførsel fra fællesmarkedet har en størrelsesorden af 3,6 milliarder dollars. Det er jo en ganske vægtig sum også i fællesmarkedets udenrigshandel, og det er interessant at sammenligne denne sum med, hvad USA køber fra fællesmarkedet. Det viser sig at ligge lavere. USA afkøber fællesmarkedet for, jeg tror, det er 3,2 eller 3,4 milliarder dollars, men det er i hvert fald et beløb af samme størrelsesorden og lidt mindre end det, Danmark, Norge, Sverige og Finland kan præstere.

Hvis et sådant fælles nordisk forhandlings-samarbejde skal lykkes, vil det naturligvis forudsætte en ubrydelig solidaritet mellem de fire lande, indtil forhandlingerne er bragt til en afslutning. Som sagt, dette skal nærmere undersøges og må drøftes også med de hjemlige instanser, men at tanken må vække en betydelig interesse, synes jeg ikke der kan være tvivl om; og det er klart, at hvis denne tanke lykkes, ja, så må det også spille en rolle i de fortsatte vurderinger af muligheden for et fælles nordisk initiativ i andre handelspolitiske og markedsmæssige spørgsmål.

Om den almindelige økonomiske udvikling her i landet er der ikke grund for mig til at gøre yderligere bemærkninger. Jeg fremhævede i åbningstalen, hvordan en bedre økonomisk balance er på vej i vort land. Det viser sig gennem en betydelig formindskelse af underskuddet på handels- og betalingsbalancen, gennem en afsvækelse i tendensen til prisstigninger og for valutastillingens vedkommende senest ved det overskud på 50 mill. kr., der blev opnået som en nettoforbedring ved sidste opgørelse ved udgangen af september måned. Det er jo de samme tal, man vil kunne genfinde i de 3 økonomiske redegørelser, der er blevet omdelt til folketinget, og jeg mærkede mig, at hr. Baunsgaard gav stærk tilslutning til disse vurderinger i sit indlæg i debatten. Det er naturligvis en fortsættelse af denne udvikling, vi skal tilstræbe i vor hele økonomiske politik.

Heller ikke på det indkomstpolitiske område har jeg stort mere at tilføje, end hvad der blev sagt i og i forbindelse med åbningstalen. Jeg tror ikke, at nogen behøver at belære socialdemokratiet om, at inflation

ikke gavner lønmodtagerne. Vi ved kun alt for vel, at de fleste lønmodtagere — og især gælder det arbejderne — først med forsinkelse og kun delvis opnår kompensation for den vækst, der gennem prisstigninger sker i leveomkostninger. Først ved næstfølgende overenskomstforhandlinger rettes disse ting op. Det er klart, at lønmodtagerne og især arbejderne taber på inflationen.

Vi er også enige med den radikale ordfører, når han understreger, at det er chokerende at få at vide, at de reelle kapitalgevinster på fast ejendom i de sidste 15 år er af en størrelsesorden på 40 milliarder kr., som hr. Baunsgaard gjorde os opmærksom på i går. Jeg er enig i, at det vil være nødvendigt at finde nye veje både i planlægnings- og skattepolitikken for at modvirke en udvikling, der ikke blot er en følge af inflation, men som kan være en selvstændig inflationskilde. Jeg vil gerne erindre om, hvad der blev sagt herom i åbningstalens skriftlige del, hvor det siges, at regeringen er opmærksom på problemerne i forbindelse med den koncentration af formue værdierne, der er fulgt med de senere års stærke økonomiske udvikling, herunder de stærkt stigende jordpriser, og vil overveje forslag til skærpelse af kapitalvindingsafgiften. Det er indlysende, at det vil spille en central rolle for hele landets økonomiske udvikling, at der under de forhandlinger, der finder sted i de kommende måneder, ikke indtræder en ny indkomstekspllosion, men at alle de parter, der i denne periode skal træffe beslutninger, som har indflydelse på indkomster, priser, avancer og udbytter, holder sig inden for de forsvarlige samfundsøkonomiske rammer.

Hr. Poul Hartling spurgte mig, om regeringen ville være parat til at tage konsekvensen, hvis der sker en indkomststudvikling ud over, hvad der er plads til. Jeg er ikke helt klar over, hvad hr. Poul Hartling mener med udtrykket „at tage konsekvensen“. En udtalelse fra regeringens side om, at for stærke indkomststigninger vil blive modvirket med en stramning af finanspolitikken, er næppe helt dækkende. Det er klart, at en strammere finanspolitik nok kan formindske det efterspørgselspres, som under disse forhold kunne opstå, men her ved råder man jo ikke bod på den stigning

[Statsministeren.]

i omkostningerne, som er indtrådt, og som vil kunne få skadelig virkning på konkurrenceevnen og dermed i det lange løb på beskæftigelsen.

Jeg ved ikke, om det er disse ting, hr. Poul Hartling forstår ved at tage konsekvensen. Jeg synes, at en udtalelse af denne art snarest ville mindske alvoren i den henvendelse, regeringen har foretaget over for arbejdsmarkedets parter. Nu må de parter, der skal forhandle, føle det fulde ansvar ved de forhandlinger, de går ind i, og der må ikke skabes en tro på, at dette ansvar ikke er der, fordi andre står parat til at løse problemerne. Jeg mener, det er det rigtigste og for hele samfundet det sundeste, at netop de forhandlende parter selv finder løsningen inden for de rammer for en samlet indkomststigning, der er henvist til.

Hr. Poul Hartling knyttede også nogle andre bemærkninger til indkomstproblemet, set under en anden synsvinkel, en positiv synsvinkel, som jeg finder interessant, og som absolut ikke bør overses. Hr. Poul Hartling lagde vægt på, at den for en indkomstforøgelse nødvendige produktivitetsstigning forudsætter bevægelighed på arbejdsmarkedet, og at den må fremmes mest muligt ved gode uddannelses tilbud. Hr. Poul Hartling fandt også, at de lavtlønnede gruppers erhvervsmæssige muligheder burde ophjælpes gennem uddannelse. Regeringen er helt enig i disse synspunkter, og jeg kan i denne forbindelse henvise til de udtalelser, som såvel arbejdsministeren som jeg selv har fremsat ved de behandlinger, vi her i tinget tidligere har haft af venstres forslag om øget bevægelighed på arbejdsmarkedet. Det må vel i øvrigt fastslås, at de senere års høje beskæftigelse med en ledighedsprocent i sommerhalvåret på omkring $\frac{1}{2}$ pct. er et vidnesbyrd om en ganske betydelig grad af bevægelighed på arbejdsmarkedet. Ellers ville det simpelt hen ikke være muligt i så forholdsvis lange perioder at opretholde så lav en ledighedsprocent. Hertil kommer så den øgede bevægelighed, som er skabt gennem en omfattende udbygning af uddannelsessystemet for ikke-faglærte arbejdere, og den iværksatte efteruddannelse af faglærte arbejdere og funktionærer. Vi tilstræber en så stærk udvidelse af aktiviteten inden for disse uddannelsesområder,

idet vi er klar over, at såfremt vi skal leve op til den tekniske udviklings krav og sikre en endnu større bevægelighed og øget produktivitet, er det vigtigt, at tilslutningen til disse uddannelser forøges ganske betydeligt i de kommende år.

Ja, så faldt der jo de sædvanlige bemærkninger om statsudgifternes vækst. Både hr. Poul Hartling og navnlig hr. Poul Møller vendte sig meget stærkt imod statsudgifternes vækst. Vi er jo alle enige om at føre en forsigtig udgiftspolitik, at føre en tilbageholdende udgiftspolitik. Der foregår i øjeblikket hos finansministeren en omhyggelig gennemgang af hver enkelt ministers budget med det formål at holde væksten i udgifterne så langt nede som overhovedet muligt. Men det er klart, at hvis man derudover vil skære ned — og det lød, som om hr. Poul Møller vil det — må jeg give det svar, jeg har givet før, at så må det være det parti, der vil skære ned, der har en forpligtelse til at sige, hvor det vil skære ned. På hvilke områder er det, hr. Poul Møller vil finde mulighed for en yderligere tilbageholdenhed i statsudgifternes vækst? Hvor er det, man vil holde tilbage? Jeg ved, jeg har stillet de spørgsmål til hr. Poul Møller og hans parti før, men jeg synes stadig, at når man står over for en regering, der virkelig viser vilje til at holde igen, samtidig med at den erkender sin forpligtelse over for de opgaver, der skal løses, så må det være de partier, der kræver yderligere tilbageholdenhed, der må anvise, hvad det er for områder, man vil holde tilbage på. Før man selv angiver det, synes jeg ikke, disse henstillinger har det rette alvorlige indhold.

Hr. Poul Møller fremhævede det konservative ønske om en administrationsreform, som bl. a. skulle ændre refusionsreglerne for kommunerne. Når denne reform nævnes i forbindelse med en skattereform, vil jeg gerne understrege, at man jo ikke ad den vej sænker beskatningen, vel næppe med én krone eller med én øre. Ved at overføre en del af indkomstbeskatningen fra staten til kommunerne har man ændret noget, men summen af den samlede beskatning er da den samme som før. Når dette er sagt, vil jeg dog tilføje, at vi nærer det samme ønske om en ændring og modernisering af refusionsreglerne; de trænger til at blive ændret

[Statsministeren.]

og moderniseret. Der er imidlertid en række problemer, som i denne forbindelse må overvejes grundigt. Vi må sikre, at omlægningen ikke får en sådan karakter, at den kommer til at gå ud over de svagest stillede kommuner, der er i vækst. Vi må overveje de problemer, der kan opstå, hvis en større del af beskatningen flyttes til kommunerne, hvis beskatning er langt mindre progressiv end statsskatten — en omlægning må jo ikke få social slagside. Vi afviser altså ikke en ændring af refusionsordningerne — der kan anføres mange motiver for at ændre dem — men de ting, vi her har nævnt, må tages med i betragtning: de svagest stillede kommuner må ikke rammes, og en social slagside for skatteyderne må ikke opstå.

Til slut nogle ganske få politiske bemærkninger. Jeg synes, at hr. Baunsgaards bemærkning til mig om den lårkorte mode, var virkelig morsom. Han sagde om min tale, at den svarer lidt til tidens lårkorte mode, og at ikke alle piger er lige godt tjent med den øjeblikkelige mode. Jeg synes, det var en morsom kommentar, og jeg kan egentlig ikke forklare, hvorfor det fik mig til at tænke på VR-samtalerne; det skyldes i hvert fald ikke, at jeg ikke ønsker alt godt for disse samtaler, for det gør jeg.

Jeg synes også, det må siges ved denne lejlighed — det er nævnt af nogle af ordførerne — at vi stadig venter på besked om venstres skattepolitik. Jeg har dels diskuteret dette anliggende direkte med hr. Poul Hartling i Folkets Hus, en TV-transmitteret diskussion, dels har jeg debatteret det indgående med hr. Foged i Politiken. Jeg skal lade dette ligge ved denne lejlighed — vi skal jo om kort tid have første behandling af lovforslag om selv skattereformen — men jeg må måske erindre om en film, mange af os har set i vor ungdom, der hed „Tågerne kaj“. Jeg ved ikke, om venstres skatteskip har lagt til ved tågerne kaj, men vi glæder os i hvert fald til at se tågerne blive fjernet, så vi kan få at vide, hvad det er for momsprocenter og proportionalstræk, venstre sigter imod.

Om udnævnelsen af en særlig rådgiver for regeringen i nedrustningsanliggender vil jeg gøre et par ganske korte bemærkninger. Man skal jo gøre sig klart, at det, han skal

rådgive regeringen om, er internationale nedrustningsproblemer. Det er ikke spørgsmålet om det danske forsvars størrelse; det har ingen — i hvert fald ingen stor — relevans i denne forbindelse. Det er de internationale nedrustningsproblemer, sådan som de forhandles i FN, i Genève, i New York og andre steder.

Så kan man spørge: ja men har sådanne forhandlinger overhovedet nogen betydning? Er det ikke bare en langtrukken dans på samme sted? Er det ikke evindeligt gentagne variationer over det samme tema? Kommer der overhovedet nogen sinde noget ud af sådanne forhandlinger, og kan det overhovedet have nogen mening at bede en mand bruge en del af sin tid til at følge dem og holde regeringen direkte orienteret om dem, eventuelt til at indføre danske synspunkter i disse forhandlinger, hvor det er muligt for os at gøre det? Dertil vil jeg svare: ja, i allerhøjeste grad. Det er en stor misforståelse, at de internationale nedrustningsforhandlinger ikke fører til resultater. Det største — og måske noget af det betydeligste, vi har set i efterkrigstiden — var, da man som et resultat af FN's nedrustningsforhandlinger fik Moskvaaftalen i juli 1963 om det delvise prøvestop for atomsprængninger, et meget betydningsfuldt resultat, som blev tiltrådt af alle lande undtagen Frankrig og det kommunistiske Kina, og som siden er blevet overholdt af disse lande. Man har siden forhandlet videre med det formål at få det udvidet til at blive et totalt stop for alle kernevåbensprængninger, også de underjordiske, og man må vel sige, at der er sket sådanne tekniske fremskridt, at det ikke ville være umuligt at tænke sig atomprøvestop aftalen udvidet til også at dække underjordiske atomvåben.

Det er klart, at eksistensen af en så alvorlig og farlig konflikt som Vietnamkrigen kaster en skygge ind over også disse forhandlinger. Men alligevel skal man ikke udelukke, at de kan bringes videre, og dette er kun ét eksempel fra disse internationale forhandlinger. Tilsvarende forhandlinger foregår om, på hvilken måde det ydre rum må bruges, og også her føres der forhandlinger, der kan få den allerstørste betydning for menneskeheden.

Man kan så spørge: selv om disse forhand-

[Statsministeren.]

linger altså har ført til resultater og har vist sig betydningsfulde, er det så alligevel ikke en ren illusion at tænke sig, at et lille land kan have nogen som helst indflydelse på dem? Det tror jeg ikke er en rigtig betragtning. Vi har jo så mange gange set, at ved forhandlinger, der foregår i FN, kan små lande øve en nyttig indflydelse, så der ved små landes indvirkning på forhandlingsatmosfæren, ved deres forslag til nye formuleringer, kan komme noget frem, der pludselig får ting til at glide, som det ved direkte forhandling mellem stormagterne er meget vanskeligt at få i stand. Det er også grunden til, at f. eks. Sverige i nogle år har anvendt en af sine dygtigste diplomater, fru Alva Myrdal, netop som den svenske regerings specielle rådgiver, specielle udsending, i nedrustningsanliggender. Jeg finder, at selv om udsigten til, at Danmark kan yde et resultatrigt bidrag på dette område, måske er forholdsvis lille, er det alligevel vor pligt at udnytte denne mulighed for at øve en indflydelse. Derfor har regeringen besluttet at udnævne en særlig rådgiver i nedrustningsanliggender, og jeg finder, at det personvalg, vi har truffet, er saglig rigtigt. Vi har valgt en mand, der virkelig har indsigt i disse problemer.

Til slut skal jeg om det dagsordensforslag, hr. Poul Møller har stillet på sit partis vegne, indskrænke mig til at sige, at regeringen er rede til at medvirke til at løse det problem om en lempelse af beskatningen af indkomststigninger, som hr. Poul Møller rejste i sin tale og konkretiserede i dagsordensforslaget. Vi må erkende, at vort skattereformforslag først løser problemet i løbet af et par år. Indtil da må en anden løsning findes, og regeringen vil udarbejde og fremsætte lovforslag herom. Derved rejses selvfølgelig en række problemer af finanspolitisk og fordelingsmæssig karakter, som må løses.

Vedrørende vor stilling til skattereform i øvrigt, til kildeskat og til fradragsret henviser jeg til åbningstalen. Jeg ved, at socialdemokratiets ordfører, hr. Peter Nielsen,

har nogle bemærkninger om dagsordensforslagets formulering.

Finansministeren (Henry Grønbaum): Heller ikke jeg skal gå ind i en større diskussion om skattereformproblemerne, men jeg vil gerne sige noget om det spørgsmål, der er rejst her om en mildnelse eller lempelse af beskatningen for indtægtsstigningerne.

Det kunne selvfølgelig ikke komme som nogen stor overraskelse, at spørgsmålet om den høje beskatning ville blive rejst under denne debat, og jeg vil straks understrege, at det bl. a. netop er dette problem, regeringen ønsker løst ved gennemførelse af kildeskat.

Vi må understrege, at vort nuværende, helt forældede skattesystem rammer indkomststigningerne for hårdt, når indkomsten kommer frem til beskatning; vi må også understrege, at dette hænger sammen med den særlige danske opfindelse: kombinationen af en skattefradragsregel og den ordning, at skatten betales bagud. Derfor mangler man jo skattefradraget for den del af indkomsten, der er steget, og derfor bliver en stigende indkomst ramt så urimelig hårdt i Danmark.

Det er altså selve systemet, der er galt. Netop de partier, der så stærkt og så vedholdende arbejder for, at vi skal opretholde dette forældede system, har, synes jeg, et meget væsentligt ansvar for det, vi her er kommet ud i, og som man med rette har betegnet med udtrykket skattechok. Det nytter ikke at lukke øjnene for dette; det er her, vi har det virkelig afgørende problem, og det er derfor et af de spørgsmål, vi må og skal have løst i forbindelse med eller som led i skattereformen.

Jeg skal ikke her komme ind på alle ulemperne ved de urimeligt høje marginalskatteprocenter, som er en følge af dette system. De er vist tilstrækkelig kendt af alle her i salen. En løsning er påkrævet, men umiddelbart sympatisk indstillet over for nye lapperier er jeg ikke. Det bedste ville afgjort være, at spørgsmålet blev løst

[Finansministeren.]

i forbindelse med en egentlig skattereform, der ikke bare klarer problemet for næste år, men også på længere sigt. Men hverken statsministeren eller jeg har dog under den debat om disse problemer, der har været ført i sommerens løb, afvist at tage spørgsmålet op, når folketinget mødtes igen i det nye folketingsår, og så må en løsning jo findes i forbindelse med behandlingen af udskrivningsloven; det er her, den hører hjemme. Det var vist også det, jeg svarede hr. Poul Møller.

Ingen har vel mere end regeringen talt imod de urimeligheder, der findes på dette område. Vi er også helt opmærksomme på, at det kan tage tid at gennemføre en samlet skattereform; det har statsministeren jo netop understreget. Men det er altså vor opfattelse, at de skridt, som skal tages, i videst mulig udstrækning må indpasses i en sådan reform, og man kan vel heller ikke udelukke, at en samlet skattereform kunne gennemføres så hurtigt, at et af de første trin netop blev løsningen af problemet om skatten på indkomststigninger. Det kan man vel ikke helt udelukke.

En ændring af det særlige merindtægtsfradrag kan selvfølgelig løse noget af problemet, men jeg vil gentage, hvad jeg sagde i sommer i mit svar på et af hr. Poul Møller stillet spørgsmål, at en ændring af merindkomstfradraget kun vil få rigtig virkning det første år, og at en sådan ordning ikke løser problemerne på længere sigt. Har man én gang fået et merindtægtsfradrag, vil en stigning i indkomsten fra år til år under det nuværende system fortsat blive ramt af den alt for kraftige marginalskat.

En anden ulempe ved merindtægtsfradraget er, som enhver ved, at det er indviklet. Den skatteyder, der skal afgøre, om han vil påtage sig ekstraarbejde, kan alligevel ikke overse, hvad han skal betale i skat af merindtægten, og en ændring af merindkomstfradraget vil derfor næppe gøre folk mere interesserede i at øge arbejdsindsatsen, og det var jo det, hr. Poul Møller i sommer motiverede sit spørgsmål med.

Jeg har tidligere rejst tanken om en ned-sættelse af de høje procenter umiddelbart over den nuværende proportionalsskattegrænse ved en skattepligtig indtægt eller — mere præcist udtrykt — en skala-

komst på 22.000 kr. Og den samme tanke har jo været rejst af hr. Baunsgaard. Naturligvis kan man forhøje proportionalsskattegrænsen, sådan som der har været stillet forslag om fra forskellig side, og en sådan forhøjelse kan være helt rimelig; man skal blot være opmærksom på, at man heller ikke ved en sådan forhøjelse slipper for alle problemerne, men blot skubber dem lidt højere op på skatteskalaen, hvor marginalsskatteprocenterne er endnu højere, og hvor springet i skatteprocent fra proportionalsskattestrækkets faste procent på de 21 op til det næste trin derfor bliver endnu større, idet man ikke blot springer op til de 60 pct. i statsskat, men måske får et spring op til 70 eller 76 pct. eller endnu mere, alt efter hvor meget vi flytter denne grænse. Samtidig vil en sådan ændring medføre meget betydelige skattelettelser for de højere indkomster, hvis man ikke samtidig ændrer på procenterne for de højere trin. Men i så fald vil springet jo blive endnu større. Det er alt det, der gør, at det ikke er så ligetil at klare problemet om beskatningen af merindkomster, når det skal ske inden for rammen af vort nuværende skattesystem.

Det er også det, der er baggrunden for, at regeringen ønsker en mere dybtgående reform på dette område. Jeg er også på dette punkt helt enig med ordføreren for det radikale parti, hr. Baunsgaard, i understregningen af, at det, der tiltrænges, er en ændring af selve skattesystemet, og at problemerne ikke klares blot ved visse omlægninger fra direkte skat til forbrugsskat. Det, der tiltrænges for virkelig at få problemet løst på længere sigt, er nemlig gennemførelsen af en samtidighedsskat, hvor enten skattefradragetsreglen helt er ophævet, eller hvor skattefradraget sker i direkte forbindelse med den løbende indkomst således som foreslået af regeringen, og således som vi yderligere vil udbygge det i det forslag, vi kommer med. Den bedste løsning opnås ganske simpelt igennem kildeskatten, når denne udformes som en konsekvent samtidighedsskat.

Et forhold, som jeg meget stærkt vil understrege, er, at en lempelse af beskatningen af merindtægter ikke er gratis, den koster penge. Det kan blive mange penge, alt efter hvor vidtgående en lempelse man vil gennemføre. Hvad enten man vælger

[Finansministeren.]

den ene eller den anden måde til lempelse af skatterne af stigende indtægter, vil der uundgåeligt blive tale om provenutab, og det må der skaffes dækning for. Jeg vil tilføje, at en dækning gennem en forhøjelse af merværdiafgiften medfører problemer, nemlig problemer vedrørende kompensation til personer med lave indkomster, til børnerige familier o. s. v. En sådan løsning rejser altså yderligere dækningsproblemer, og det er en af grundene til, at vi skal være forsigtige — det vil jeg gerne sige til hr. Poul Hartling — med at gå for højt op med momsprocenten.

Jeg synes, det fortjener at komme med ind i billedet, at der i det materiale, som i foråret blev udarbejdet til det såkaldte momsudvalg, var beregninger, som viste, at der på basis af regeringens momsforslag på de 10 pct. var mulighed for ganske gode reformer, bl. a. nedsættelse af de høje procenter lige over proportionalstrækket; de 60 pct. kunne nedsættes til 40, og de 70 pct. kunne nedsættes til 60; samtidig kunne selve proportionalstrækket få en vis forlængelse, børnetilskud og lønmodtagerfradrag kunne forhøjes, og den skattefrie bundgrænse kunne sættes op fra 7.000 kr. til 9.000 kr., ligesom hustrufradraget kunne forhøjes inden for den givne ramme. Men alt det blev væltet af venstre og de konservative med den såkaldte håndfæstning, det skal da også med i billedet; var dette ikke sket, kunne vi nu have været i fuld gang med skattereformen.

Må jeg til slut sige, at regeringen — som det allerede er fremgået af det, statsministeren har sagt — absolut ikke afviser at gøre noget ved spørgsmålet om de urimeligt høje skatter på indtægtsstigninger; tværtimod, det er et af de problemer, hvis løsning vi anser for mest påkrævet som led i en samlet skattereform, og vi afviser heller ikke en trinvis løsning, men jeg må fremhæve, at spørgsmålet om beskatningen af indtægtsstigninger ikke kan løses blot med et pennestrøg; der er mange problemer i dette, og de må overvejes. Vi må nu se på spørgsmålet i forbindelse med udskrivningsloven og naturligvis i særdeleshed i forbindelse med finansloven, idet jeg som finansminister endnu en gang må understrege nødvendigheden af, at der skaffes dækning for

provenutabet; dette må for regeringen være en helt klar forudsætning.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup):
Hr. Aksel Larsen stillede et spørgsmål til justitsministeren; men da ministeren på grund af sygdom ikke kan deltage i folketingsmødet i dag, skal jeg i hans sted besvare spørgsmålet. Det vedrørte det politimæssige beredskab ved Rebildmødet i sommer.

Jeg gør opmærksom på, at det jo var almindelig kendt, at det ved den lejlighed ville komme til demonstrationer med det formål at hindre den fredelige afvikling af mødet, og det er naturligvis baggrunden for, at politiet var mødt frem, og at politiet anså det for rigtigt og nødvendigt at gribe ind, så snart der var optræk til uroligheder. Hvor der forelå en klar overtrædelse af politivedtægten, var situationen den, at de pågældende blev gjort bekendt med, at de kunne afvikle sagen ved et bødeforlæg. Hvis de ikke ønsker det, kan de jo gå retens vej; så kan de ved den lejlighed gøre deres synspunkter gældende og herunder også fremføre eventuelle klager over politiets fremfærd.

Ministeren for Grønland (Carl P. Jensen):
Jeg vil i anledning af hr. Knud Hertlings bemærkninger om det kommende års investeringsplan for Grønland sige, at her gælder det samme som i det øvrige land; også her gælder det på snart sagt alle områder, at de respektive styrelser har en række ønsker; også her må man opstille en prioritetsliste og dernæst affinde sig med, at mulighederne for at få den opfyldt må afpasses inden for den ramme, som finansloven til sin tid bestemmer.

Jeg vil også fremhæve, at en ikke opfyldt ønskeliste selvfølgelig ikke kan tages som udtryk for det, man sædvanligvis betragter som nedskæringer.

For Grønlands vedkommende er det ikke alene et spørgsmål om at få opfyldt den såkaldte G 60-betænkningens målsætning på længere sigt end forudsat i denne betænkning, men det er i nok så høj grad et spørgsmål om den takt, hvori den skal gennemføres, om der skal være tale om en jævn takt med nogenlunde ligelig fordeling over hele udviklingsperioden, eller der, som der er

[Ministeren for Grønland.]

udtalt ønske om i det første år, skal være tale om en mere forceret, forholdsvis stærkere stigning, som derefter afsvækkes i de følgende år. Det er dette problem, der har været forhandlet i Grønlandsrådet. Men en realitetsbehandling af planlægningen — eller jeg vil snarere sige en afgørelse af igangsættelsestidspunktet — for de foreliggende projekter må finde sted ved den endelige behandling af finanslovsforslaget og naturligvis afhængigt af folketingets stilling hertil. Andet og mere kan jeg ikke love, selv om hr. Knud Hertling, som han sagde, nu kræver klar besked.

Hr. Knud Hertling citerede dernæst lederen i det seneste nummer af Grønlandsposten, hvor man i tilslutning til landsrådets forhandlinger om spiritusproblemet i Grønland omtaler de meget uheldige forhold på en lang række områder, som det overhåndtagende spiritusforbrug har givet anledning til. Jeg tror, vi er mange, ikke alene i Grønland og blandt den dér hjemmehørende befolkning, men — og det vil jeg gerne have sagt med bud til hele den grønlandske befolkning — vi er også mange hernede — jeg tror, jeg tør sige ikke mindst her i folketinget, hvor vi står med et ansvar for udviklingen i Grønland — der deler den bekymring, som spiritusmisbruget har givet anledning til. Det gælder ikke mindst på et meget alvorligt område, som hr. Knud Hertling ikke omtalte; jeg tænker her på den katastrofale stigning i antallet af køns sygdomme, der også har rekord i Grønland.

Jeg havde netop for nogle uger siden anledning til at følge landsrådets forhandlinger om det overhåndtagende spiritusforbrug — eller måske mere korrekt: spiritusmisbrug — og havde senere lejlighed til at drøfte problemet med landsrådets formand. Jeg kan føje til, at jeg også har berørt spørgsmålet over for Grønlandsrådets formand for nogle dage siden. Men jeg har foreløbig den opfattelse, at vi må afvente resultatet af de forhandlinger, der netop finder sted i indeværende landsrådssamling. Jeg gentager imidlertid: der er alvorlig grund til bekymring, ikke mindst af hensyn til de unge i Grønland for ikke at tale om børnene, der har de uheldige forhold på så nært hold.

Vi kan alle være enige i, at en udbygning af oplysningsarbejdet vil være et værdifuldt grundlag. Det samme gælder støtte til det frivillige ungdomsarbejde, ikke mindst inden for idrætsorganisationerne; men på kortere sigt tror jeg ikke det vil være tilstrækkeligt, dertil er situationen for alvorlig. Derfor vil jeg også tro, at netop denne opfattelse vil komme til udtryk under en eller anden form, når landsrådet har færdigbehandlet spørgsmålet; men vi vil under alle forhold følge dette med den største opmærksomhed, så meget mere som en ændring i de bestående forhold i sig selv må være en forudsætning for befolkningens aktive medvirken til en både økonomisk og social højnelse af forholdene i Grønland.

Hr. Knud Hertling har naturligvis ret, når han fremhæver, at man fra grønlandsk side har visse forudsætninger for at medvirke til at løse det meget alvorlige problem. Men jeg vil dog gerne sige til hr. Knud Hertling, at det skuffer mig noget, når han derefter føjer til, at han gerne vil sige til regeringen: lad os så se at komme i gang. Jeg tror, denne opfordring i første række bør rettes til grønlænderne i Grønland, til andre end den i øvrigt meget aktive afholdsbevægelse i Grønland. Jeg tror, at en opfordring fra alle, der står med ansvar i Grønland, til at slutte op om dette arbejde vil være af den allerstørste betydning. Når Grønlandsposten med rette peger på oplysning som et middel, var det måske værd for redaktøren at overveje, om han ikke i højere grad burde bakke dette arbejde op eller finde frem til egnet stof, måske i hvert eneste nummer af Grønlandsposten, kort sagt finde en form for støtte til ædruelighedsarbejdet, så meget mere som vi, der læser Grønlandsposten, ofte sidder tilbage med indtryk af, at man savner stof til at fylde bladet.

Mohr Dam: Jeg har med megen interesse noteret mig den højtærede statsministers udtalelse vedrørende Færøerne. Jeg føler trang til at bevidne den højtærede statsminister en hjertelig tak for den forståelse af de færøske problemer — sociale, erhvervs mæssige og nationale — som det forekom mig kom til udtryk i statsministerens udtalelse.

[Mohr Dam.]

Da jeg følte mig i overensstemmelse med hele det færøske folk, tillod jeg mig som bekendt her i det høje ting at rejse spørgsmålet om Færøernes repræsentation i Nordisk Råd, en repræsentation valgt af lagtinget. Den af den højtærede statsminister nævnte henvendelse fra det færøske hjemmestyre til den høje regering med ønske om regeringens velvillige medvirken til, at Færøerne som en særlig nordisk nation kan få sin egen repræsentation i Nordisk Råd, såvel som det af det samlede sambandsparti i lagtinget fremsatte ønske om, at det færøske flag skal følge den færøske folketingsmand som medlem af Nordisk Råd, bekræfter til fulde rigtigheden af, at der virkelig er tale om et fælles folkeønske uden hensyn til partifarve.

Jeg føler mig overbevist om, at den af den højtærede statsminister tilsagte forhandling med folketingets partier samt den videre forhandling med repræsentanter for de øvrige nordiske lande vil føre til et gunstigt resultat. Derved har man givet et meget tydeligt bevis på, at i Norden anerkender man det enkelte nordiske folk eller den enkelte nation som nationalt ligeberettiget iblandt nationer uden hensyn til, hvorvidt der er tale om rigsfællesskab med en anden nation eller der er tale om en nation, der udgør en stat med fuld suverænitæt.

Jeg har været glad for, at jeg har haft lejlighed til i Nordisk Råd at præcisere det færøske standpunkt, men når nu den højtærede statsminister som antydet har bebudet realitetsbehandling af det færøske ønske, og da man vistnok har lov til at kunne regne med, at regeringen og de respektive partier samt de øvrige nordiske lande inden næste session er nået til et endeligt standpunkt, har jeg fundet det rigtigst ikke at lade mig genvælge som medlem af Nordisk Råd for ikke at komplicere spørgsmålet med hensyn til lagtingets eventuelle valg af en eller flere repræsentanter i Nordisk Råd.

På forhånd vil jeg gerne bevidne samtlige partier, der er gået ind for det færøske ønske, min bedste tak. Det er ikke alene hos den højtærede statsminister, jeg har konstateret en positiv holdning til ovennævnte spørgsmål. Inden for samtlige folketingets partier mener jeg at have mødt forståelse af de

færøske synspunkter og ønske om at yde disse al mulig støtte. Således glædede den klare stillingtagen, det ærede medlem hr. Niels Westerby i går gav udtryk for i det høje ting, da han talte om færingernes selvfølgeligelige ret til repræsentation i Nordisk Råd, mig meget, og det giver mig de bedste forhåbninger om et udfald, et resultat, der vil vække tilfredshed på Færøerne.

Da man for 6-7 år siden fra dansk og færøsk side blev enig om at fjerne al forskelsbehandling på det sociale område, fik det skelsættende betydning. De sociale love, man dengang vedtog, og hvorved man stiledede mod de samme sociale ydelser på alle områder deroppe som hernede, vakte megen glæde og tilfredshed overalt på Færøerne. Der er dog den mangel ved denne for Færøerne så storslåede lovgivning, at den gældende praksis, hvorefter de enkelte love kan sættes i kraft på Færøerne efter ønske fra hjemmestyret, ofte medfører en forsinkelse af deres ikrafttræden eller ajourføring. En ændring af praksis derhen, at nye lovforslag eller forslag om ændringer i bestående love på det sociale område samtidig med deres fremsættelse i det høje ting også straks skal forelægges hjemmestyret til udtalelse, ville være ønskelig. Lovene med de eventuelle af de særlige færøske forhold nødvendiggjorte ændringer kunne da hurtigere træde i kraft på Færøerne, således at eftersløbet på det sociale område mindskedes betydeligt.

Foruden ajourføringen af den sociale lovgivning, som den højtærede statsminister har bebudet, er man, som ved tidligere lejligheder fra det høje tings talerstol berørt, stærkt optaget af fuldførelsen af hospitalsbyggeriet, der kan forventes delvis fuldført i den nærmeste fremtid, men hvis endelige fuldførelse antages at ville tage nogle år endnu. Fuldført vil vort sygehusvæsen stå på højde med det bedste, man har i andre lande, hvilket vi værdsætter højt og er meget glade for.

Også med hensyn til skolebyggeriet hersker der en stor aktivitet, samtidig med at man som hernede er stærkt optaget af at reformere og udbedre skolevæsenet i det hele taget. Medens man i tiden før og efter den første verdenskrig kunne sige, at boligbyggeriet stod på højde med befolkningens behov for nye boliger er man i dag på Færø-

[Mohr Dam.]

øerne i samme dilemma med hensyn til boligbyggeriet på de større pladser, som man er i Danmark og inden for de fleste moderne samfund, hvor befolkningens tilvækst i produktionscentrene er så stor, at nybyggeriet ikke kan følge med.

Hovedårsagen til miseren inden for boligsektoren på Færøerne er mangelen på finansiering. Spørgsmålet er følgende, hvordan man kan få tilvejebragt den nødvendige finansiering til acceptable betingelser. Rentniveauet er helt oppe i skyerne og vanskeliggør alt byggeri såvel som hele erhvervslevet. Finansieringsspørgsmålet er således det spørgsmål, der brænder mest på.

I denne forbindelse er der særlig tale om finansieringsmidler til anskaffelse af de kostbare fabriksskibe, som det er magtpåliggende at anskaffe til komplettering af vor fiskerflåde — som det lykkedes med forenede anstrengelser at få tilvejebragt — samt om finansiering af køb eller bygning af det nødvendige antal store fragt- og passagerskibe, som det store antal skibsførere, styrmænd, maskinmestre, hovmestre og andre i fremmed tjeneste værende færøske søfolk går og venter på.

Vort land er fattigt og lille. Men vi har to meget værdifulde aktiver: havet, det vældige store hav med de ubegrænsede arbejdsmuligheder, og en skare dygtige fiskere og søfolk, der er ekspansive og mindede til at besejle havet og udnytte dets rigdomme, hvor de findes, uden hensyn til afstande, og uanset om der er tale om fiskeri eller dampskibssejlads.

Men for rigtig at kunne sætte ind på disse felter kræves der vældige investeringer, og dem magter vi færinger ikke alene.

Her er det, der åbner sig de helt store perspektiver for et broderligt samarbejde mellem det danske og det færøske folk. Vi har de langfartsmindede og dygtige fiskere og søfolk, medens man hernede vil kunne fremskaffe kapitalen — de flere hundrede millioner kroner, der kan blive tale om, ikke som tilskud, men som lån; men kapitalen må ydes til en acceptabel og forretningsmæssigt forsvarlig rente og på acceptable afdragsbetingelser. Det må indrømmes, at med hensyn til den forretningsmæssige side af saging, afsætnings- og markedsforhold, shippingforstand m. m., har man på Fær-

øerne endnu meget tilbage at ønske, medens man fra dansk side har trådt de forretningsmæssige barnesko og er i besiddelse af den påkrævede erfaring og indsigt, som man i broderligt samarbejde vil kunne lade komme færingerne til gode.

I den mest effektive kontakt og etablering af et ekspansivt og frugtbart samarbejde mellem det danske og det færøske folk til udnyttelse af de muligheder, som havet — som her antydet — har at byde på, findes den stærkeste og måske eneste i det lange løb holdbare basis for udvikling af et varigt samhørighedsforhold, bygget på erkendelse af, at det egentlig kun er det praktiske samarbejde på lige fod, som rigtig kan skabe den uforbeholdne glæde ved og ønsket om fællesskabets bevarelse.

Jeg har med den største glæde og tilfredshed noteret mig den højtærede statsministers udtalelse vedrørende Danmarks indsats i Grønland til fordel for og højnelse af den grønlandske befolknings levestandard. Her er der ikke tale om et par hundrede millioner kroner, men om langt over en milliard kroner som kontant ydelse, der ikke skal tilbagebetales. Ydelse af nogle hundrede millioner kroner, ikke som gave, men som lån, til afhjælpning og udvikling af de færøske erhverv forekommer mig derfor ikke at være nogen utopisk tanke eller noget urimeligt ønske, men et naturligt led i bestræbelserne for at skabe gode livsmuligheder for den færøske befolkning samt de bedste relationer det færøske og danske folk imellem.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 12³⁰.

Mødet udsat kl. 11⁶.

Mødet genoptaget kl. 12³⁰.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler medlem af folketinget Mohr Dam, at han på grund af midlertidig varetagelse af offentligt hverv ikke vil kunne deltage i tingets møder i mindst 1 måned, hvorfor han anmoder om orlov fra den 12. d. m. og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Forhandlingen om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning genoptoges.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 109, 158 og 197).

Peter Nielsen: Der er talt en del om inflationen under denne debat — men er der ikke også noget andet, der er ved at gå inflation i, nemlig dagsordensforslag? Før i tiden, når man knitrede med dagsordensforslag i lommen, var det som regel ministerstorme o. lign., det gjaldt. Nu er der stillet et dagsordensforslag af hr. Poul Møller om mildning af beskattningen af merindkomster. Det er vi alle enige om; det går igennem alle partiers skatteskitser. Men måden, hvorpå det effektivt kan gøres, så vi kan undgå de store marginalskatte uden samtidig at skulle lette skatterne for konstant store indkomster, er der uenighed om. Marginalskatteproblemet løses efter mit partis mening bedst og mest effektivt ved at ophæve skattefradragsretten og få ligevægtsskatteprocenterne frem. Alt dette må imidlertid indgå i forhandlinger om skattereformen. Den kan ikke få virkning for det kommende år, så vi må for det skatteårs vedkommende, vi nu går ind i den 1. april 1967, prøve at lappe lidt. Det kan f. eks. gøres ved en forhøjelse af merindkomstradraget; det er vi villige til, så vi kan godt stemme for hr. Poul Møllers dagsordensforslag.

Hr. Aksel Larsen har stillet et ændringsforslag til den af hr. Poul Møller foreslåede dagsorden. Må jeg i denne forbindelse minde om, at hr. Poul Møller under debatten om udskrivningsloven her i foråret stillede forslag om det modsatte, altså skattefradragsrettens bevarelse. Da udtalte hr. Aksel Larsen — det er Folketingstidende 1965-66 sp. 4567 —:

„Folketinget kan naturligvis ikke, når det befinder sig under arbejdet med at forhandle om en skattereform, på forhånd vedtage en beslutning, der siger, hvad disse forhandlinger skal ende med.“

Det er jeg enig med hr. Aksel Larsen i, og derfor må jeg anmode ham om her at tage sit ændringsforslag tilbage, ikke mindst fordi jeg tror, at dets vedtagelse ville skade arbejdet med at få fjernet skattefradragsretten. Socialdemokratiet vil i de kommende forhandlinger have alt dette med. Jeg tror,

vi kan gøre det med held, og at vi under disse forhandlinger kan få flertal for vore synspunkter; men prøve at tage glæderne på forskud, det skal man ikke, og plukke pæren, før den er moden, skal man heller ikke. Der skal nu ikke lang modningsproces til, tror jeg.

I øvrigt kan skattefradragsrettens bortfald ikke få indflydelse på det kommende skatteår. Der kan kun blive tale om lapperier. Jeg kan her henviser til, at da socialistisk folkeparti fremsatte sit forslag om skattefradragsreglens bortfald sidste år, sagde man ved fremsættelsen bl. a. — det er Folketingstidende 1965-66 sp. 794 —:

„Under hensyn til, at den foreslåede reform må kræve tid, og at skatteyderne har et rimeligt krav på at kunne indstille sig på skattefradragets bortfald, går forslaget da også ud på, at lovændringerne først skal gælde for skatteåret 1967-68.“

Jeg mener også, der skal dette år til. Derfor kan hr. Aksel Larsens ændringsforslag ikke rigtig få relation til selve dagsordensforslaget, der jo går på skatteåret 1967-68. Så skulle man altså op til 1968-69 nu, og som jeg sagde i går, håber jeg på og vil arbejde for, at vi så har den varige løsning på merindkomstens skatteproblemer.

Jeg vil derfor anmode hr. Aksel Larsen om at tage sit ændringsforslag tilbage, mens jeg nu selv til det af hr. Poul Møller fremsatte dagsordensforslag stiller følgende ændringsforslag:

„Efter ordene „mildner beskattningen af indkomststigninger“ tilføjes: „og til at overveje alle problemer i forbindelse hermed.““

Formanden: Der er nu af hr. Peter Nielsen til det af hr. Poul Møller fremsatte dagsordensforslag stillet følgende ændringsforslag: (se ovenfor). Også dette ændringsforslag indgår nu i forhandlingen.

Poul Hartling: Først et par ord om statsministerens redegørelse for regeringens markeds-mæssige og nordiske sonderinger. Selv om der også efter statsministerens udtalelser i dag hersker en vis uklarhed om rækkevidden og karakteren af regeringens initiativer, skal det dog siges, at venstre finder det rigtigt, at der er sket en vis forskydning i tyngdepunktet, således at Norden i denne

[Poul Hartling.]

sammenhæng rykker mere i forgrunden. Det skal også anerkendes, at regeringen endelig har sat sig i gang for, som statsministeren jo selv mindede om det, at gøre noget ved folketingets påbud om at finde nye veje i markedspolitikken. Indtil der forleden dag blev udnævnt en ny handelsminister, har vi ellers fra regeringsside fået at vide, at der ikke eksisterede nye veje. Hvis det kan lykkes at skabe en fælles nordisk forhandlingsposition under forhandlingerne i Kennedyrunden, vil det være en fordel, men der må lægges afgørende vægt på, at der ikke sker undtagelser for landbrugseksportens vedkommende. Statsministeren sagde, at en fælles opræden vedrørende Kennedyrunden måtte forudsætte en ubrydelig solidaritet, som også kunne få betydning for andre handelspolitiske og handelsmæssige områder. Jeg ved ikke rigtig, hvad der rent praktisk menes dermed, men jeg vil dog meget advare mod at skabe en situation, der betyder, at Danmark sætter sin handelspolitiske bevægelsesfrihed over styr.

Statsministeren tilbød, at vi kunne få talen fra Strasbourg stillet til rådighed, og jeg takker for tilbuddet og vil gerne tage imod det; den vil vi gerne have. Jeg kan gøre opmærksom på, at når statsministeren har sagt i Strasbourg, at der skulle være Nordisk Råds møde i februar, så er det jo altså forkert, for det skal først være i april.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen spurgte, hvorfor venstre ikke straks stillede forslag om, at vi skulle meldes ind i fællesmarkedet. Når vi ikke gør det, siger det ærede medlem, mener vi åbenbart ikke noget med vort ønske om at komme ind i det store europæiske økonomiske fællesskab. Jeg svarer, at venstres stilling her er ganske klar. Vi har ikke skiftet markedspolitik. Vi ønsker da helst, at hele EFTA kommer med i fællesmarkedet, vi ønsker gerne — og helst — at vor store handelspartner England kommer med. Vi ønsker naturligvis også de øvrige nordiske lande med. Alle muligheder for, at disse lande kommer med, skal selvfølgelig prøves, uden at man sætter andre muligheder for Danmark over styr.

Men selv om venstre klart ser, at et Danmark lukket ude fra det store fælles-

marked ikke kan klare sig i det lange løb, og selv om vi utrætteligt prøver og har prøvet at få denne erkendelse til at trænge igennem, så kender vi da også grundloven, som siger, at der skal fem sjettedeles flertal til en tilslutning. Et forslag ville derfor blive en tom demonstration, og tomme demonstrationer vil vi gerne overlade til hr. Aksel Larsen og hans parti, og hvem der i øvrigt måtte have sans for den slags.

Med hensyn til inflationsspørgsmålet sagde statsministeren, at det var vigtigt, at der ikke indtræder en ny indkomstekspllosion — sådan faldt ordene vist — og statsministeren sagde, at han ikke var ganske klar over, hvad jeg mente med, at regeringen skulle tage konsekvensen, hvis man gik ud over indkomstrammen. Jeg synes godt, det kan fylde én lidt med forbavelse og uro, hvis det virkelig skal stå til troende, at statsministeren ikke forstår, hvad der menes med det. Det lød da også lidt mere positivt, da han fjøede til, at nu må de parter, der skal forhandle, føle det fulde ansvar og selv finde løsningen inden for den ramme, der er givet for de samlede indkomststigninger. Jeg må vel forstå derudfra — det var jeg også inde på i går — at regeringen sætter sin politiske autoritet bag ved den lønramme. Hvis den så ikke overholdes, må vi have ret til at spørge, hvad regeringen så agter at gøre.

Spørgsmålet om bevægeligheden på arbejdsmarkedet blev nævnt, og jeg fik meget venlige og positive ord i den forbindelse; jeg forstår, at man vil tage positivt imod vort forslag på dette område.

Statsministeren begyndte med at sige, at mange års politisk arbejde havde lært ham, at man skulle være forsigtig med politiske myter. Det forekommer mig, at statsministeren selv er meget ivrig efter at skabe politiske myter. Han siger: vi venter stadig besked om vestres skatteskalaer. Derom vil jeg gerne sige — og det har jeg da prøvet på at forklare ham mere end én gang — at det oplæg, som vi drøftede på venstres landsmøde den 24.-25. september, var et oplæg der drejede sig om principper og om retningslinjer og ikke om skatteskalaer. Tre uger tidligere havde socialdemokratiet kongres, og der kom en resolution derfra, som heller ikke indeholdt skatteskalaer.

Der er talt om, at der nu kommer et nyt

[Paul Hartling.]

forslag fra finansministeren; det bliver anderledes end det, vi har set før, og jeg har forstået på den højtærede finansminister, at det er et helt genialt forslag, som vil løse alle problemerne. Men vi har ikke set det endnu. Er det, når det ligger sådan, helt rimeligt, at statsministeren så bliver ved med at sige: det er mærkeligt, at venstres landsmøde ikke kom med nogle skatteskalær og med nogle tal? Vi har vedtaget og drøftet nogle retningslinjer, som klart er lagt frem. Men det, som gør det endnu mere urimeligt, og som jeg synes er et forsøg på at skabe en politisk myte, det er, at statsministeren samtidig siger, at de tal, som man ikke kender, må føre til et resultat, der har social slagside. Man kan nu altså ikke både bebrejde os, at vi ikke er kommet med tallene, hvad vi altså ikke har kunnet og villet på dette tidspunkt, fordi det ikke hørte landsmødet til, og så samtidig sige, at det er ganske klart, at de tal, som man ikke kender, giver en social slagside. Sådan siges det også i et propagandaskrift, som blev delt rundt her i går, og som er udsendt — forstår jeg — i stort tal. Jeg synes, det er en lidt grov propagandaform. Jeg synes ikke, vi skal føre politik på at fordreje hinandens standpunkter. Det er sagt ganske klart, at der ikke i de retningslinjer, vi har lagt frem, er nogen tale om, at det skulle gå ud over de indkomstgrupper, som kunne falde ind under det med den sociale slagside, tværtimod. Det undrer mig, at statsministeren og socialdemokratiet har brug for i debatten at anvende sådanne metoder.

Det forekommer mig for øvrigt, at der er mange, der ligesom går baglæns ind i spørgsmålet om en merværdiafgifts højde. Vi har sagt, at en merværdiafgift i sig selv var vi ikke tilhængere af, men at den skulle kunne bære en skattereform, og det forekommer os, at der ikke er mulighed for det inden for en merværdiafgift på 10 pct. Men man går ligesom baglæns ind i det, for man begynder med at sige, hvilken procent man vil

have, og derefter vil man så se, hvilke resultater man kan nå. Vi mener, det må være rigtigere at sige, hvad man ønsker af en skattereform, og så finde ud af, hvad disse ønsker vil koste; så må vi stille det, vi kan opnå, over for den pris, vi kan betale.

Der var også et tydeligt misforhold i statsministerens tale forleden dag på dette område. Man fjernede sig måske dér temmelig langt fra en åbningstale over i noget, der snarere lignede et valgoplæg, for statsministeren lovede jo glat væk skattelettelser. Der skulle være lettelse til de svigtende indkomster, og der skulle være lettelse til de stigende indkomster; der skulle være lettelse for de sambeskattede; der skulle være lettelse for de dårligst stillede, og der skulle være en mærkbar lettelse for mellemindkomsterne. Jeg synes, at når man så samtidig taler om, at der skal være stigende statsudgifter, så er det knap helt ansvarlig tale. Hvem skal betale de lovede skattelettelser? Og tør statsministeren love en samlet skattelettelse?

Det forekom mig, at det ærede medlem hr. Baunsgaard førte en stærkere og mere realistisk tale, når han sagde, at nedsættelse af de samlede skatter er der ikke grundlag for. Han pegede for øvrigt på, at der jo kunne være 3 veje, ad hvilke man kunne gå, hvis man ville det, nemlig nedsættelse af statens udgifter — men det forstod vi på statsministeren, at det var der ikke tale om — slækkelse af statens finanspolitik eller lånevejen; men han fandt ingen af dem realistiske. Man må spørge, om statsministeren kender en fjerde vej, som kan opfylde alle de løfter, der skulle klinge ud gennem åbningstalen. Hvis han kender en sådan fjerde vej, synes jeg, han skulle røbe den for folketetinget.

To af de spørgsmål, jeg nævnte i min tale, berørte statsministeren ikke i sit, jeg havde nær sagt prisværdigt korte svar. Det ene var et u-landsudvalg. Må jeg betragte tavsheden som tilslutning? Det andet var, om vi må vente et forslag om tillægspension til behandling i denne samling.

[Poul Hartling.]

Må jeg så sige, at det dagsordensforslag, som det ærede medlem hr. Poul Møller fremsatte, kan vi stemme for, så meget mere som dets indhold nøje svarer til et afsnit i det oplæg, vi drøftede på landsmødet i september. Det af det ærede medlem hr. Aksel Larsen stillede ændringsforslag må venstre afvise. Det lød jo så stærkt i går, da det ærede medlem hr. Peter Nielsen sagde, at man nu ville reducere skattefradragsretten til en teknisk blindtarm, der hurtigt og let kunne fjernes, og derfor synes jeg, det bør anerkendes, at hr. Peter Nielsen nu har stillet et ændringsforslag, som der jo kun kan være logisk mening i, hvis det betyder et alternativ til hr. Aksel Larsens ændringsforslag. Det er for øvrigt i god overensstemmelse med statsministerens og andre ministres løfter før valget om, at skattefradragsretten ikke skulle fjernes, og dette alternative ændringsforslag, som jeg lige har nævnt her, kan vi derfor støtte.

Det har været karakteristisk for denne åbningsdebat — forekommer det mig — at der både fra venstre, de konservative og de radikale er fremkommet en ganske skarp kritik af regeringens holdning, men samtidig er givet udtryk for vilje til at samvirke om en løsning af problemerne.

Om dette folketingsår skal blive goldt eller frugtbart, afhænger nu af, om regeringen har vilje til og er i stand til at lede samarbejdet — og det spørgsmål er ikke blevet afklaret under denne debat.

Poul Møller: Ja, jeg skal da heller ikke bebrejde statsministeren, at han svarede så kort i formiddags, som tilfældet var — jeg tror, vi alle sammen betragter det som en stor venlighed over for tinget — men jeg vil gerne føje til, at jeg jo nok synes, han kunne være gået ind på nogle af de spørgsmål, der blev rejst i går, ud over dem, han tog frem. Jeg stillede en række spørgsmål vedrørende regeringens økonomiske politik, men det vil ikke falde i god jord at forlænge debatten, og jeg skal derfor ikke gentage disse spørgsmål. Vi vil som sagt kunne vende tilbage til dem mange gange i de kommende uger og måneder.

Det, som statsministeren specielt talte om i dag, var jo markedsproblemerne og den tale, statsministeren holdt i Strasbourg.

Jeg vil gerne sige her, at i hvert fald har jeg ikke i går bebrejdet statsministeren noget vedrørende hans tale i Strasbourg; mine bemærkninger om slinger i valsen gik ikke på statsministerens udtalelser — så kan statsministeren gætte 3 gange eller 2 gange, hvem de så gik på. Alligevel føler jeg, at det her skal siges, at nu må vi heller ikke lade det nordiske perspektiv sådan helt forsvinde i den tåge, som omgav Christiansborg i formiddags, medens statsministeren talte. Nordens Dag er vel overstået, men statsministeren skal vist til Ålborg i aften og tale Norden igen, og lad nu ikke det hele forlunde i slet ingenting, for så hurtigt skulle dette perspektiv nødtigt falde. Lad os holde fast på det, og i den forbindelse kan jeg ikke andet end give hr. Baunsgaard ret i, at vi måske også kunne få lidt mere fasthed i det nordiske initiativ og perspektiv, hvis vi fik lejlighed til at drøfte disse problemer i folketingets markedsudvalg.

Statsministeren gjorde nogle bemærkninger om statsudgifternes vækst og spurgte mig: hvor skal der skæres ned? Det er jo statsministerens yndlingsspørgsmål. Nu drejer det sig imidlertid ikke om en nedskæring, men det drejer sig om stignings-takten i statsudgifterne. Det, jeg hævder, er, at når vi vil have hele samfundet til at indrette sig efter den forventede produktionsstigning, er det en meget dårlig begyndelse derpå, når statsministeren i samme moment siger, at statsudgifterne vil stige stærkere end produktionsstigningen. Det vil uvægerligt medføre, at de parter, der skal tage statsministerens brev alvorligt, på forhånd bliver indstillet på at sige: ja men når man starter dér med at glide fra de 3 pct. hvorfor kan vi andre så ikke også glide lidt?

Derfor er det kunsten at få disse statsudgiftsstigninger til at rette sig efter den produktionsstigning, man regner med der kan komme i samfundet. Jeg tror ikke, det lader sig gøre år efter år til stadighed at flytte en større og større del af den almindelige arbejdskraft over i offentlig virksomhed og at tage den højt kvalificerede arbejdskraft fra erhvervslivet og beslaglægge den til offentlig virksomhed; vi må ikke glemme, at med statsvirksomhedernes vækst ud over produktionstakten, ud over det tempo, der er i uddannelsen, opstår vanskelighederne netop ved, at de højt kvalificerede søges til

[Poul Møller.]

statsvirksomhederne, og det er her, lønglidningen i virkeligheden er stærkest, det vil jeg gerne sige; lønglidningen er stærkest i det danske samfund, når det drejer sig om de højt kvalificerede, som erhvervslivet vil prøve at bevare, men som staten skal have. Så får vi den kamp, der præger det hele.

Skal der være alvor i dette brev, skal der være alvor i disse henstillinger, mener vi, at vor industrieksports fremgang er i alvorlig fare, og så må det være rigtigt, at man bestræber sig for at holde statsudgifterne nøje inden for den ramme, man udstikker for andre.

Statsministeren sagde også i dag, som han har sagt tidligere, at refusionsreglerne ikke sænker beskatningen, men han lagde i øvrigt naturligvis vægt på, at det var et problem, der måtte klares. For det sidste er jeg ham tak skyldig. Men hans egen skattereform sænker heller ikke beskatningen. Trods de store ord om alle dem, der vil få skattelettelse, ved vi, at det krone for krone skal passe til hinanden. For statskassen som helhed er der ikke tale om skattelettelse for nogen borger. Det, der bliver betalt mindre i direkte skat, skal betales mere i forbrugsafgift, sådan forstod jeg det også på finansministeren. Derfor synes jeg, det er et sølle argument imod vore skattereformplaner, at de ikke kan sænke det almindelige skatte tryk i landet. Det giver vi det ikke ud for at vi kan med denne skattereform. Også vi tager udgangspunkt i, at man stort set må sigte imod, at staten og de offentlige myndigheder får samme indtægter, men vi har den erfaring, at det er usundt med refusionsordningerne, at vi ikke har overblik over statsøkonomien, fordi vi ikke ved, hvor mange milliarder og hvor mange millioner kroner der trækkes af kommunerne måned for måned og år for år i kraft af refusionsreglerne, og som præsenteres staten til betaling.

Det giver usikkerhed i hele vort finansielle skøn, og det medfører også efter vor opfattelse ansvarsforflygtigelse i det kommunale selvstyre. Derfor foretrækker vi bloktilskud, selv om bloktilskuddene, som jeg sagde, skulle blive dyrere. Selv om det skulle medføre, at enhver kommune her i landet af blot nogenlunde størrelse, bortset fra de allerrigeste, skulle have noget blok-

tilskud, så foretrækker vi det, og vi har anstillet en række beregninger over det på grundlag af finansåret 1964-65, som jeg håber vi kan få lejlighed til at forelægge i det udvalg, der kommer til at beskæftige sig med en skattereform. Jeg ved godt, at 1964-65 kun er et enkelt år, og det er måske ikke engang et typisk år. Derfor er det vanskeligt at lægge dette frem som noget, der skal holde i al evighed, men af de beregninger, vi foretager og har foretaget over 1964-65, vil det ses, at vi kan stille kommunerne således, at de forsvarligt kan løse deres opgaver, men under deres eget økonomiske ansvar igennem bloktilskud og ikke igennem disse ansvarsforflygtigende refusionsregler, som vi mener må tages op i forbindelse med en skattereform.

Statsministeren gjorde nogle bemærkninger om nedrustningskonsulenten, og jeg blev næsten bange, for efterhånden som han skred frem i dette afsnit, fik jeg fornemmelsen af, at det var en meget vigtig opgave, der var betroet nedrustningskonsulenten, og desto mere bekymret blev jeg for besættelsen af denne stilling, desto stærkere tænkte jeg: går det så virkelig an, det, man har gjort? Havde det ikke været bedre at vælge en mand fra udenrigsministeriet, en mand med erfaring som diplomat? Havde det ikke været bedre at tage en mand, som var inde i disse problemer og var vant til at optræde i internationale forhandlinger, til at se, hvad der kunne gøres, og til at indberette til udenrigsministeren, hvad han mente der skulle gøres? Vi ved jo, at udenrigsministeriet har været aktivt i denne sag tidligere og har fulgt meget nøje med. Men det er måske heller ikke så vigtigt, som statsministeren gjorde det til. Vi kan jo ikke sammenligne os med Sverige i denne henseende. Sverige sidder i 18 magtskomiteen, nedrustningskomiteen, i Genève og har dermed et helt andet ansvar. I FNs nedrustningskomité har man givet Sverige et medansvar, medens vi er uden for denne komité. Derfor er det helt rimeligt, at Sverige må have en repræsentant i komiteen og dermed en nedrustningsambassadør.

Nå, vi håber naturligvis det bedste, men jeg frygter, at det kommer til at gå, som det gjorde engang i 30'erne, da Stauning fandt på, at nu skulle der udnævnes en afholdskonsulent — det var vist også en radi-

[Poul Møller.]

kal, man skulle have — og siden da gik af-holdsbevægelsen rask tilbage.

Til finansministeren vil jeg gerne sige, at han jo har ret i, at selve systemet er galt. Et system med en progressiv beskatning kræver en ajourføring år for år. Det, der er galt med systemet, er ikke skattefradragsretten, men progressionen. Jeg siger ikke, at vi kan undvære progressionen, men et progressivt system medfører, at man må regulere progressionssatserne år efter år. Ser vi på den periode fra 1962, hvor vi ikke har reguleret progressionssatserne, har der vel været omkring 10 pct.s stigning i afgifter, i indkomster og i priser årlig, og det giver for disse 5 år en samlet stigning på 61 pct. Det vil sige, at en indtægt på 15.000 kr. i 1962, da vi sidst fastsatte progressionsskalaen, svarer til en indtægt på 24.150 kr. i dag, uden at skatteevnen er steget, uden at købekraften er steget. Det er her, fejlen ligger, at man ikke har fået midler til og ikke har haft muligheder for at regulere progressionsskalaen.

Jeg takker statsministeren for den venlighed, hvormed han har modtaget mit dagsordensforslag og den tanke, der ligger bag. Jeg kunne naturligvis nok mærke på finansministeren, at han krympede sig gevaldigt ved det — det vidste jeg jo at han ville — men han kom dog hjem til sidst, han kom dog frem til den konklusion, som jeg synes det er vigtigt at få frem ved disse forhandlinger, at vi alle må enes om, at vi — uden hensyn til, hvordan det går med en skattereform i det kommende folketingsår — ikke kan fortsætte med den kraftige beskatning af indkomststigningerne, der finder sted i øjeblikket.

Det er klart, at en finansminister må tage mange forhold i betragtning. Jeg ved godt, at det ikke er gratis, men jeg ved også godt, at en indførelse af kildeskatten, en løsning af problemet ad den vej, heller ikke ville være gratis. Hvis der skal afleveres 7 milliarder kr. af borgerne i direkte skatter, så skal de afleveres, hvad enten vi har kildeskat, eller vi har det nuværende skattesystem.

Derfor giver det ikke nogen løsning på problemet, og jeg synes derfor, vi skal se realistisk på det. Det vil være værdifuldt i alle tilfælde nu at få en løsning, omend den kun bliver midlertidig, på hele dette

spørgsmål, og jeg takker derfor for den tilslutning, der har været til tanken i mit dagsordensforslag.

Vi kan naturligvis ikke stemme for det ændringsforslag, som hr. Aksel Larsen har stillet; det vil næppe overraske ham.

Hr. Peter Nielsen stillede et andet ændringsforslag til mit dagsordensforslag, idet han ville indføje, at regeringen skulle også have lejlighed „til at overveje alle problemer i forbindelse“ med en mildning af beskatningen af indkomststigninger. Det er klart, at når folketinget opfordrer regeringen til med virkning fra det førstkommende skatteår at udarbejde og fremsætte lovforslag, der mildner beskatningen af indkomststigningerne, så ville det da aldrig falde mit parti ind at forbyde regeringen samtidig at overveje de problemer, der er i forbindelse med udarbejdelsen af et sådant forslag. Det ligger i sagens natur, at regeringen må overveje de problemer, der er i forbindelse med udarbejdelse og fremsættelse af forslag, og da jeg betragter det som en selvfølge, at regeringen overvejer de lovforslag, den agter at fremsætte, har jeg ikke noget imod at stemme for dette ændringsforslag og er i og for sig glad for, at hr. Peter Nielsen igennem denne deltagelse i inflationen med hensyn til dagsordensforslag har været med til at samle et stort flertal i dette ting om det, som i dag, synes jeg, kan blive det afgørende resultat af denne åbningsdebat, at folketinget giver skatteborgerne tilsagn om, at en gentagelse af det, vi oplevede i sommer med det såkaldte skattechok, ikke skal forekomme til næste år.

Baunsgaard: Også jeg vil gerne takke den højtærede statsminister for den svartale, vi fik, selv om jeg ikke kan erklære mig fuldstændig tilfredsstillet i henseende til at have fået svar på alle de, synes jeg, relevante spørgsmål, der blev rejst — heller ikke alle de spørgsmål, der blev rejst fra min side.

Den højtærede statsminister refererede et lille afsnit af sin tale i Strasbourg og sagde, at når man havde hørt det, ville man formentlig erkende, at man fra visse sider havde været lidt for hård i sin kritik af statsministerens tale eller af regeringens adfærdsmønster på det sidste. Det er jeg oprigtigt ked af ikke at kunne give stats-

[Baunsgaard.]

ministeren medhold i. Jeg synes ikke, det referat, statsministeren læste op, når man tager baggrunden i betragtning, giver anledning til at modificere noget af den kritik, regeringen har været udsat for. Statsministeren kan ikke selv være i tvivl om, at når to af hans ministre forud for talen i Strasbourg havde skabt i udlandet og i Danmark en fornemmelse af, at regeringen var på vej ind i noget meget stort og noget meget nyt i forhold til det bestående — og sådan er jo de to ministres taler blevet refereret — så virker hans tale i Strasbourg mere som en bekræftelse af de to ministres end som en afkræftelse. Der er derfor i statsministerens tale ingen afdæmpning af den situation, der var skabt. Må jeg føje til, at også jeg gerne vil have talen; jeg har den kun i engelsk referat, og det er da klart en fordel at have det originale manuskript.

Den højtærede statsminister siger i Strasbourg, at der er voksende utålmodighed i Danmark, vi kan ikke blive ved med at vente. Må jeg spørge: hvad er det, vi ikke kan blive ved med at vente på? Det er jo deri, hele problemstillingen ligger. Kan vi ikke blive ved at vente på de andre EFTA-lande, så foreligger der med andre ord bebudelsen af en ny holdning fra regeringens side; det var det, jeg gerne ville have haft et klart svar på, om det øjeblikkelige adfærdsmønster fra regeringens side er det første led i bebudelsen af en ny holdning, og dette klare svar gav statsministeren ikke.

Nu udtrykte statsministeren sin glæde over den nye form, vi har fået for åbningsdebatten, og jeg fandt anledning til i går at sige, at jeg for så vidt også synes, det er en bedre form. Men den er jo kortere og giver dermed kortere taletid til de politiske ordførere, hvilket måske mange vil synes er en fordel. Det bevirker imidlertid, at man må koncentrere sig om det, man gerne vil kritisere, det, man nødvendigvis føler anledning til at gøre opmærksom på at man ikke er enig i.

Men jeg vil da gerne — for at det ikke helt skal stå som sur uvilje fra min side — sige, at vi fra det radikale venstres side med glæde ser den mulighed, der efter de udtalelser, som dels vor egen, dels den svenske statsminister har fremsat, synes at åbne sig for, at de nordiske lande kan op-

træde fælles under Kennedyrunden. Det anser jeg for noget meget, meget positivt. Jeg føler virkelig oprigtig trang til at understrege det, som statsministeren og den svenske statsminister har sagt, at når de nordiske lande forhandler sammen, så repræsenterer de virkelig et markedsområde, der tæller internationalt; og det gør vi, til hvilken side vi end skal forhandle i Kennedyrunden. Det synes jeg er noget meget, meget positivt, og hvis det er et resultat af regeringens nye aktion, er det i hvert fald noget absolut positivt, som også jeg udtrykker min glæde over.

Om den økonomiske situation og i den forbindelse om skattediskussionen vil jeg gerne på baggrund af den hidtidige del af debatten og dens forløb sige, at statsministeren jo har bebudet — sådan har jeg hørt og læst hans tale — en vækst i statsudgifterne, også en vækst af ikke helt ringe omfang. Nu kender jeg, lige så lidt som andre uden for finansministerium og regering, ikke i øjeblikket det kommende finanslovsforslag, men efter at have gjort et forsøg på at vurdere det høje tings egen indsats i det sidste folketingsår har jeg en ret stærk fornemmelse af, at vi egentlig her i folketingsarbejdet har gennemført så meget, at den væsentligste del af statsudgifternes stigning nok skal vise sig at komme fra beslutninger foretaget i enighed eller omtrentlig enighed i det høje ting. Og hvad så? Det hjælper ikke at sige til regeringen, at nu må dens udgifter ikke stige i stærkere takt, end produktivitetstigningen tillader, hvis det er folketinget selv, der har lagt grunden til, at de gør det.

Vi må nok alligevel gøre os klart, at hvis vi skal fastholde det så bastant, så bliver resultatet en meget voldsom aktivitetsbegrænsning i alle de offentlige investeringer, og det har vi jo i det høje ting givet udtryk for at vi ikke ønsker. Det er nok ikke så enkelt alligevel af få det klareret. Derfor vil jeg gerne vente med en stillingtagen til væksten i statsudgifterne, indtil jeg kender finanslovsforslaget; men som sagt, min egen fornemmelse er, at den væsentligste part skal vi nok finde frem til at vi selv herinde er årsag til.

På denne baggrund er det ikke muligt for det radikale venstre kritikløst at acceptere det dagsordensforslag, som det ærede

[Baunsgaard.]

medlem hr. Poul Møller har fremsat. Vi har lige så vel som alle andre partier et ønske om at mildne beskatningen af indkomststigninger, og jeg anser det også for et af de væsentligste problemer i forbindelse med en skattereform; men hvis det nu viser sig, at vi ikke har mulighed for at foretage en begrænsning i det samlede omfang af skatteopkrævningen og vi nu binder os til at give en skattelettelse for indtægtsstigninger, så bliver der altså et provenutab, der, som den højtærede finansminister sagde, skal dækkes. Og med hvad skal det dækkes? I hvert fald vil vi fra det radikale venstres side ikke binde os til en beslutning, der eventuelt kan komme til at betyde lettelse i beskatningen for dem, der har haft indkomststigninger, hvis det rent faktisk kommer til at betyde en reel forhøjelse for dem, der ingen indkomststigninger har haft, og det er vel ganske svært at tro på, at det vil være muligt, hvis der skal skaffes dækning ad andre skatteveje, totalt at undgå det.

Derfor er det i og for sig beklageligt, at man er kommet til det resultat, som det ærede medlem hr. Poul Møller er kommet til, at dette er det væsentligste i åbningsdebatten, for man kan ikke uden betænkeligheder gå ind på den tankegang, hvis der ikke nås et resultat i skattereformarbejdet i øvrigt. På den anden side vil jeg gerne sige, at vi ikke har noget imod, at regeringen udarbejder og eventuelt fremsætter et lovforslag, så det over for folketinget kan åbenbares, ad hvilke veje man eventuelt kunne tænke sig at klare det problem. Når vi derfor vil stemme for dagsordensforslaget — hvis det får den tilføjelse, det ærede medlem hr. Peter Nielsen har foreslået — er det netop med den tilføjelse fra vor side, at vi ikke binder os til uanset virkningerne at stemme for et eventuelt fremsat lovforslag, men vi ønsker det gerne udarbejdet og fremsat i folketinget, så vi får et klarere grundlag for at bedømme, hvordan denne stærkt annoncerede skattelettelse eventuelt kunne gennemføres.

Vi giver altså tilslutning til dagsordensforslaget under den forudsætning — og den forudsætning forstår jeg vil blive opfyldt — at hr. Peter Niensens ændringsforslag bliver vedtaget. Bliver det ikke ved-

taget, er vi ikke i stand til at stemme for dagsordensforslaget.

Det ændringsforslag, som hr. Aksel Larsen har stillet, synes jeg rent faktisk ikke er i overensstemmelse med de saglige muligheder for at give en skattelettelse, hvis en sådan overhovedet eksisterer for indtægtsstigninger i 1967-68. Jeg synes, at den begrundelse, som SF selv i sin tid gav, da man fremsatte forslaget om ophævelse af skattefradragsretten, var rigtig, idet man sagde: under hensyn til, at den foreslåede reform må kræve tid, og at skatteyderne har et rimeligt krav på at kunne indstille sig på skattefradragets bortfald, går forslaget ud på, at der skal være et skatteårs frist. Dette er, som hr. Peter Nielsen oplyste, at finde på sp. 794 i Folketingstidende 1965-66. Jeg synes, det var rigtigt begrundet dengang, at skulle man komme til det resultat, at skattefradragetsreglen burde ophæves i forbindelse med en skattereform, så skyldte man skatteyderne et rimeligt hensyn, så de kunne indstille sig på de nye vilkår. Det fandt jeg rigtigt for et år siden; jeg finder det stadig rigtigt at iagttage det hensyn, og derfor foretrækker jeg den af hr. Peter Nielsen foreslåede formulering.

Må jeg i anledning af de bemærkninger, hr. Poul Møller nu igen gjorde om udnævnelsen af hr. Helveg Petersen til nedrustningskonsulent, sige, at jeg egentlig troede, vi alle var enige om, at i udenrigspolitiske spørgsmål skulle vi, så vidt det var muligt at undgå det, ikke skabe en indre splid eller strid, der kunne mindske værdien af den indsats, der blev gjort fra dansk side. Det er selvfølgelig meget morsomt, når hr. Poul Møller kan henvise til resultatet af beslutningen i sin tid om at oprette en stilling som afholdskonsulent. Ja, jeg kender end ikke vedkommendes politiske tilhørsforhold, erindrer end ikke, om han blev udnævnt, men vi har ikke helt de samme muligheder for via danske beskatningsregler at påvirke den internationale udvikling, som vi har for at påvirke, skal vi sige ædruelighedens udvikling i Danmark, så jeg tror nu alligevel, man skulle modstå sin fristelse til de lidt letkøbte bemærkninger i en politisk debat og så blive enig om, at vi nu, da det skridt er taget, skal lade arbejdet komme i gang; så får vi grundlag for at bedømme resultaterne, og jeg vil

[Baunsgaard.]

henstille, at vi venter med at afsige en dom, til vi har resultater at dømme på.

Aksel Larsen: Ja, jeg må erklære mig enig med hr. Baunsgaard; den tale, statsministeren her har holdt, og den udlægning, han har givet af talen i Strasbourg, som han citerede herfra, giver mig ikke anledning til at mildne den kritik, jeg har fremført. Økonomiministerens udtalelse til den amerikanske presse var fremsat, markedsministerens udtalelse til Times var fremsat, de er ikke blevet dementeret — ja, man har bortforklaret lidt af økonomiministerens interview, men jeg kan ikke tænke mig andet, end at Times har gengivet markedsministeren korrekt — og når statsministeren på denne baggrund holder en tale som den, han holdt i Strasbourg, hvor han siger: Danmark kan ikke vente, vi har ganske særlige vanskeligheder, så skaber det et indtryk af, at det gælder næsten liv og død for os at komme ind i fællesmarkedet så snart som muligt, og jeg kan ikke se andet — måske indtrykket er forkert — end at det giver os i hvert fald en meget dårlig forhandlingsposition såvel over for vore EFTA-partnere som over for fællesmarkedet som sådant og over for fællesmarkedslandene.

Jeg forstår nu på statsministerens udtalelser, at regeringen ikke har ændret markedspolitik, at vi altså står dér, hvor vi stod, sidst vi taltes ved, nemlig på ambassadørmødet, og sådan set er dette jo tilfredsstillende. Jeg beklager bare dette mellemspil. Jeg er ikke sikker på, at det ikke alligevel kan give os visse ubehageligheder fremover, når vi skal forhandle om vore arbejdsforhold, når vi skal forhandle om, hvordan EFTA kan hjælpe samtlige EFTA-lande til en bedre handelsbalance, og når vi skal gå videre med det nordiske samarbejde. Jeg håber, at det bliver sidste gang, man fra ansvarlig dansk side tager initiativ eller aktionerer i noget spørgsmål, der i så høj grad berører de nordiske lande og det nordiske samarbejde, uden forud at have haft kontakt med regeringerne i de øvrige nordiske lande, og at man samordner sine initiativer og udtalelser med dem, subsidiært undlader at tage initiativer eller fremsætte udtalelser, hvis de

er egnet til at få en kurre til at opstå på tråden i det nordiske samarbejde.

Hvad angår Danmarks stilling til fællesmarkedet i øvrigt, så har jeg ganske rigtigt sagt, at jeg ikke tror på, at venstre vil have Danmark isoleret ind i fællesmarkedet, for hvis venstre havde villet det, havde det for længe siden stillet forslag om det. Nu får jeg den forklaring af hr. Poul Hartling, at venstre ikke stiller demonstrationsforslag. Det skal jeg rigtignok huske næste gang, venstre kommer med forslag, som de ved der kun står et mindretal bag ved her i tinget. Venstre har været med til mange gange alligevel at stille dem som demonstrationsforslag, men i dette tilfælde vil venstre altså ikke.

På den anden side sagde hr. Poul Hartling og endda særdeles tydeligt, at venstre helst ønsker samtlige EFTA-lande ind i fællesmarkedet. Ja, dér har vi altså en forskellig mening. Jeg har intet imod et stort europæisk markedsområde, men ligefrem blot indmeldelse i fællesmarkedet, det er noget helt andet, og det tror jeg ikke der bliver tale om. Derpå tilføjer han, at man ønsker også i særdeleshed de øvrige nordiske lande ind i fællesmarkedet, og man ønsker i særdeleshed England ind i fællesmarkedet sammen med Danmark, men hvis dette ikke kan lade sig gøre, skulle venstre have den mening, at så burde Danmark alligevel isoleret gå ind i fællesmarkedet; man stiller dog ikke forslag i folketinget om det, fordi man ikke vil stille demonstrationsforslag. Ja men her er vi netop ved sagen. Venstre driver gennem adskillige af sine talere og igennem sin presse en håndfast demagogisk agitation for, at Danmark så snart som muligt bør ind i fællesmarkedet, i givet fald isoleret, men venstre vil ikke herinde i tinget vedstå denne agitation. Det vil have lov til at være løsmundet i sin agitation ude i landet, og det fører en agitation, der ikke er grundlag for, fordi det ikke alene ikke vil være til gavn for Danmarks landbrug, men til skade for det, hvis vi kommer ind i fællesmarkedet.

Den agitation fører man ude i landet, men når det kommer til afgørelsen herinde, så vil man ikke vedstå den, så kommer man ikke med noget forslag. Hvis I vil lave inflation i dagsordensforslag, så vil jeg også

[Aksel Larsson.]

gøre det. Jeg kan måske vente og overveje, om jeg skal gøre det, når vi får en markedsdebat, hvad vi jo nok får i nær fremtid. Da kunne jeg godt have lyst til at stille et forslag til dagsorden om, at Danmark omgående isoleret skal optage forhandlinger med fællesmarkedet om medlemskab, og så se, om venstre stemmer for det. Jeg er sikker på, at venstre ikke vil stemme for det.

Når jeg nu har sagt det så tydeligt, er det vel klart, at her drejer det sig om for venstre at skaffe sig et agitationsgrundlag. Efter at det har bildt størsteparten af Danmarks gårdmænd ind, at fællesmarkedet er noget godt, så tør det ikke sige sandheden til dem om, at venstre har vurderet forkert; man kører videre med den agitation, men man skal nok lade være med herinde at stille forslag om, at vi skal tage konsekvenserne af den.

Endelig en bemærkning til indenrigsministeren, som skulle svare mig på justitsministerens vegne. Han oplyste, at man havde ventet demonstrationer ved Rebild, og at de, der overtrådte politivedtægten, fik bødeforlæg, og så kunne de jo klage til domstolene. Det ved jeg godt, og det var slet ikke det, jeg spurgte om. Jeg spurgte om, hvorfor regeringen instituerer den praksis, at hvis et menneske blot med et eneste ord på et offentligt friluftsmøde kommer med en afbrydelse til en taler, så skal den pågældende anholdes og have et bødeforlæg på 200 eller 300 kr. Det var det, jeg spurgte om. Er det regeringens mening om, hvordan ytringsfrihedens vilkår skal være i dette land i fremtiden, eller kan vi blive forskånet for noget sådant fremover? Og kan vi så samtidig bede om, at justitsministeren instruerer sine politimestre om, at de skal kende loven lidt bedre, end de gør, så man ikke går hen og giver et bødeforlæg ved politimesterembedet i Ålborg, som skulle være givet et helt andet sted.

Inden jeg går over til spørgsmålet om skatterne og hr. Poul Møllers dagsordensforslag, vil jeg dog have lov til at drage en ny sag frem. Jeg er blevet opmærksom på — jeg var desværre ikke opmærksom på det i går — at udenrigsministeren har udtalt sig til pressen under sit ophold i Ottawa, og dér skal han — jeg støtter mig her på B. T. — have sagt, at Vesttyskland hverken

direkte eller indirekte bør få adgang til atomvåben; han skal videre have sagt, at det ikke vil være klogt af De Forenede Stater at afgive nogen del af sin kontrol over kernevåben til Vesttyskland.

Det kan naturligvis kun glæde mig og formodentlig alle, at udenrigsministeren har udtalt sig sådan, og jeg ønsker, det skal drages frem her. Men jeg vil gerne, da jeg kun har avismeddelelser at støtte mig til, bede om at få en bekræftelse på, at sådan har udenrigsministeren udtalt sig, og at dette er den danske regerings politik i dette spørgsmål.

Derpå til skatterne og dagsordensforslaget. Vi ved udmærket vel, at man med en vis berettigelse kan tale om skattechok i forbindelse med de skattestigninger, som måtte blive følgen af, at vi har et fuldkommen skørt skattesystem med en skattefradragsregel. Jeg er klar over, at de, der endnu krampagtigt holder fast ved skattefradragsreglen, drives fra skanse til skanse, indtager en defensiv stilling og nu forsøger på en af de sidste skanser at stille det op sådan, at fordi vi ikke har et merindkomstfradrag, kommer disse stigninger. Ja men det er da ikke rigtigt; disse stigninger kommer, fordi vi har skattefradragsreglen, som foruden mange andre ting — jeg skal ikke holde et foredrag herom, som finansministeren kunne holde meget bedre end jeg — bevirker, at vi er nødt til at operere med nogle meget høje skatteprocenter, og så bliver muligheden for at lave en rimelig, progressivt glidende skatteskala yderst begrænset. Springene bliver for store. Hvis vi ikke havde skattefradragsreglen, ville det se helt anderledes ud; så var der en langt større indkomstmasse at ligne statsskatten på, og så ville vi ikke komme ud for dette her.

Jeg må tilføje, at det jo er sådan, at den pålignede skat, man betaler af sin løbende indtægt, er lignet på indtægten i fjor eller i forfjor, hvor indtægten formentlig for de fleste var lavere end nu. Det vil altså sige, at den løbende skat, man betaler, ikke står i forhold til den indtægt, man har nu, og det får virkning, når man næste gang skal udfylde sin selvangivelse og derpå til næste år sættes i skat af den indtægt, man selvangiver. Det er det, der er forholdet; det er derfor, vi har de tilstande, og derfor

[Aksel Larsen.]

finder jeg, at det var fuldkommen rimeligt, at jeg stillede mit ændringsforslag til hr. Poul Møllers dagsordensforslag.

Nu hævder man, at man ikke kan nå det på den tid, jeg har talt om, og jeg ved godt, at det er meget vanskeligt. Jeg ved også, at jeg selv har sagt og klargjort, at noget sådant kræver et års forberedelse eller to. Men man må undskylde mig: det ender med, at man mister tålmodigheden. Vi kan ikke blive ved med dette her, vi må have drevet udviklingen videre frem. Derfor vil jeg præcisere, at det, der er det onde, er skattefradragsreglens bibeholdelse; det er den, vi må til livs — og jeg vil tilføje, at naturligvis kan det teknisk, med det dygtige finansministerium og de skatteeksperter, vi har her i folketinget, lade sig gøre, også fra nu af og til december, at afskaffe skattefradragsreglen, regne de nye skatteskalaer ud og afbøde virkningerne af en så hurtig reform. Men jeg erkender, at det er vanskeligt, og jeg har blot villet trække sagen frem, så åt enhver blev klar over, at det er her, vi har det onde.

Nu har finansministeren klargjort, at det ikke er ordnet ved at indføre eller forhøje et merindkomstfradrag. Naturligvis ikke, for så kommer stigningen senere, og så kan det blive så meget mere ubehageligt. Jeg vil tilføje for mit eget vedkommende, at yderligere lapperier på den nuværende skattelovgivning, som gør det endnu sværere at nå til en skattereform, skal man vogte sig for. Jeg vil samtidig sige, at de partier, som for et års tid siden sagde, at ganske vist havde de lovet, at lønmodtagerfradraget skulle blive forhøjet, men det ville de alligevel stemme imod, for det skulle vente, til vi fik den store skattereform, de skal ikke komme nu og sige: selv om vi ikke har fået den store skattereform, skal vi alligevel lave et nyt merindkomstfradrag af den slags, vi har haft.

Det er rigtigt, at man kan gøre andet end at røre ved skattefradragsreglen. Man kan røre ved marginals-katten og gøre andre

ting, men der er jo altså det ved det, at det berøver statskassen en hel del penge, og det er et spørgsmål, om den har råd til at undvære disse penge. Det er i hvert fald problemer, der alle må overvejes og overvejes samlet.

I den forbindelse må jeg sige, at jeg er en lille smule forbavset over, at statsministeren i sin programtale turde gå så langt, som han gik. Jeg havde ikke tid til at komme ind på det i går, men nu har jeg jo anledning til at nævne det. Statsministeren sagde:

„Regeringen tilsigter med sine reformforslag en ændring af vor indkomstbeskatning, som medfører, at skatten er betalt samtidig med, at indkomsten tjenes, og falder bort med det samme, hvis indtægten svigter, som fjerner den nuværende urimeligt høje beskatning af indkomststigningen fra det ene år til det andet, som løser sambeskatningsproblemet, og som giver en samlet lettelse i beskatningen for de dårligst stillede og medfører en mærkbar lettelse i indkomstskatten for mellemindkomsterne“.

Jeg tror ikke, staten kan undvære alle de penge. Det var et meget farligt løfte om skattelettelse omtrent til alle mulige, bortset fra at det jo ikke løser sambeskatningsproblemet, at man løser dette for de familier, hvor hustruerne er udearbejdende; man burde dog også tænke på de hjemmeverende og de hjemmearbejdende husmødre, hvis man vil løse problemet. Det er uhyre svært at løse.

Naturligvis, staten kan give sig til at spare. Så kan det være, den kan undvære pengene. Det er dog rigtigt, at man så må komme med konkrete forslag om, hvor der kan spares, og de er ikke kommet fra det konservative folkeparti. Det er formodentlig i øjeblikket brødløst, at jeg nævner militærudgifterne. Jeg siger ikke, at en besparelse på militærudgifterne kan løse alle problemer, men det kunne dog måske hjælpe lidt, så vi ikke fik en så stærk skattestigning. Det er dog som sagt

[Aksel Larsen.]

formodentlig brødløst at sige det, så længe regeringen opretholder den opfattelse, at den stadig er bundet til forsvarsforliget af 1960, og så længe et privat udvalg, bestående af fire af folketingets partier, skal sysle med forsvarspolitikken, medens det øvrige folketing ikke må have noget med det at gøre.

Så er der hr. Peter Nielsens ændringsforslag til det af hr. Poul Møller fremsatte forslag om motiveret dagsorden. Det forekommer mig at være acceptabelt, for så vidt som det siger, at man skal tage alle problemer op til overvejelse i denne forbindelse. Det må da også dække spørgsmålet om skattefradragsreglen. Det mener hr. Poul Hartling imidlertid ikke. Han siger nej, hr. Peter Nielsens ændringsforslag er et alternativ til Aksel Larsens ændringsforslag, altså noget modsat. Jeg tillader mig at spørge — det vil jeg dog godt have besked om af forslagsstilleren og for den sags skyld også af regeringen —: skal jeg opfatte hr. Peter Nielsens ændringsforslag således, at man ikke skal overveje, hvad der skal ske med skattefradragsreglen? Skal man ikke overveje dens afskaffelse? Jeg har forstået hr. Peter Nielsens tale her — den var meget tydelig — således, at selvfølgelig skulle dette spørgsmål indgå i overvejelserne. Han sagde, at man ønsker den afskaffet, og at man vil prøve at få flertal for sine synspunkter. Hr. Peter Nielsen sagde videre, at den opfattelse er ved at modnes, at skattefradragsreglen er et onde, noget, vi må slippe af med. Jeg har i høj grad indtryk af, at det er ved at modnes i socialdemokratiet, men det er også ved at modnes blandt det konservative folkepartis og venstres vælgere, så jeg tror, de to partier gjorde klogt i at komme til fornuft i denne sag.

Under forudsætning af, at det er alle problemer, der skal overvejes i denne forbindelse, finder jeg, at man også har taget det med skattefradragsreglen med, og vi vil dog gerne have overvejet også andre muligheder end lige netop denne. Derimod stiller vi os altså meget kølige over for et merindkomstfradrag, hvis det specielt var det, hr. Poul Møller tænkte på. Med andre ord, jeg kan anbefale, at man stemmer for den af hr. Peter Nielsen fore-

slæede ændring. Så bliver den muligvis vedtaget ikke med et flertal, men enstemmigt i det høje ting, og jeg regner med, at dette bliver et skridt på vejen mod den skattereform, som vi bør have, ligesom jeg håber, det kan være medvirkende til, at vi får den i år.

Iver Poulsen: Jeg vil også gerne sige statsministeren tak for den redegørelse vedrørende Strasbourgtalen, som vi fik i formiddags, og mit parti vil da være meget glad for at modtage redegørelsen skriftligt. Det er meget værdifuldt, at man får en førstehandsviden om noget, der har været underkastet så stor debat, og som er af så stor betydning; det er jo ikke rart altid at skulle støtte sig på avisreferater, og man kan jo meget let forfalde til også at studere de mange forskellige kommentarer, som kommer i de forskellige aviser.

Jeg kan ikke se, at det er i strid med folketingsbeslutningen af 12. november sidste år om, at regeringen nøje følger udviklingen på det markedspolitiske område og er opmærksom på nye veje, at der også vises initiativ. Og jeg kan også godt være enig med statsministeren om, at man ikke skal være bange for at vise et initiativ, men det, jeg forsøgte at give udtryk for i den knappe tid i går, var, at et initiativ i en så vigtig sag må være særdeles velovervejet. Et initiativ her kan jo have helt uoverskuelige virkninger på en mængde forskellige områder, og det måtte meget nødtigt være sådan, at initiativet forøgede den splittelse inden for markedsområdet, som statsministeren nævnte i formiddags, og eventuelt nedsatte Danmarks anseelse som en loyal partner inden for de sammenslutninger, som Danmark nu tilhører. Og her vil jeg gerne lige minde om det, jeg også nævnte i går: hr. Dons Christensens udtalelser om forholdet til England. I Dons Christensens udtalelser — og her er det en fagmand, der udtaler sig; derfor må man hæfte sig ved disse udtalelser — ligger der en meget stærk advarsel til Danmark om ikke at svække tilidsforholdet til vort største marked, England, og her ligger en meget stor fare, som jeg i hvert fald vil bede statsministeren om at tage med i sine overvejelser, når der senere eventuelt vises initiativer; det var måske ingen skade til, om der skete en vis

[Iver Poulsen.]

koordinering af de forskellige ministres initiativer og taler.

Statsministeren omtalte væksten i statsudgifterne, og at det ikke kunne være anderledes, end at denne vækst måtte finde sted. Vi blev stillet over for det spørgsmål, som vi så tit er blevet stillet over for: ja men hvor skal der spares, er det hospitaler, er det skoler, er det plejehjem o. s. v. o. s. v. Nej, de uafhængige ønsker sandelig oprettet alle de hospitaler og de skoler og de plejehjem og andre institutioner, som er nødvendige. Vi ønsker også, at de sorte pletter på vor sociallovgivning — og dem er der endnu en del af — bliver fjernet, og det mener jeg også vi har råd til. Vi ønsker, at der skal bygges — for nu at blive ved hospitaler, skoler og plejehjem og andet — solidt, godt og hensigtsmæssigt, men der skal ikke bygges med et luksuspræg, som langt overstiger det, almindelige danske borgere har råd til i deres hjem, for det giver børn og patienter en hel forkert indstilling til, hvad man kan kræve af samfundet. Det er jo sådan, når man færdes ude omkring i landet, at man undertiden møder en ret voldsom harme med hensyn til det luksuspræg, der ligger over f. eks. mangt et skolebyggeri, og det er ikke en enkelt befolkningsgruppe, men det er alle befolkningsgrupper, man kommer i berøring med, der ofte giver udtryk for denne harme.

Befolkningen i et så forholdsvis veludbygget samfund som det danske kunne så udmærket selv betale en lang, lang række af de forskellige goder, der stilles til rådighed for dem på det offentlige bekostning, så de virkelig fik lejlighed til at vise interesse for det, man byder dem. Interessen vokser jo som oftest med, at man skal betale en lille smule for det. For øvrigt har vi en ubehagelig fornemmelse af, at planlægningen alt for ofte er mangelfuld, og jeg tror også godt, man kan sige noget ansvarsløs. Vi har et friskt eksempel i veterinærskolen ude på Frederiksberg. Bevillingerne er forlængst opbrugt, og den veterinære afdeling står så langt tilbage med hensyn til lokaleforhold, at det faktisk trodser enhver beskrivelse; men planlægningen har været sådan, at man kun er nået ikke engang

halvvejs frem til den udbygning af den kgl. veterinære landbohøjskole ude på Frederiksberg, som folketinget i sin tid vedtog. Vi mener, at der kan opnås nøjagtig de samme gode resultater for færre penge, og her er i hvert fald et område, hvor vi er overbevist om, at der kan spares betydelige beløb. Den private familie, ja, den må jo tage goderne i den rækkefølge, den har råd til det, og den får at vide, at den må holde sine indkomststigninger inden for den ramme, som produktivitetstigningen tillader, altså inden for egen indtjening. Man må tage goderne i den rækkefølge, man har råd til dem, og befolkningen kan ikke begribe, at der skal gælde noget andet for staten, at den simpelt hen ikke behøver at prioritere goderne, spørge, hvad vi har råd til, men kun sige, hvad den ønsker og så simpelt hen hente pengene, selv om også beløbet bliver betydeligt større, end vor produktivitetstigning tillader. Derfor burde der gælde den samme regel for staten som for danske familier.

Vi har jo fået nedsat et administrationsråd, og forhenværende statsminister Kampmann er formand. Jeg skal huske meget forkert, om jeg ikke har læst en udtalelse af Kampmann, der går ud på, at det er uhyre sumer, der strømmer ud gennem offentlige kontorer i overflødig administration. Husker jeg forkert, bliver jeg nok rettet, men jeg er temmelig overbevist om, at jeg har læst denne udtalelse i dagspressen.

Jeg tror, at denne udtalelse er rigtig. Vi har på mange, mange områder en overadministration, som nok kunne begrænses temmelig meget, så der også her var millionbeløb at spare.

Med hensyn til det fremsatte dagsordensforslag og ændringsforslagene dertil, så sagde jeg i går, at vi kunne stemme for det af hr. Poul Møller fremsatte dagsordensforslag, men ikke for det af hr. Aksel Larsen stillede ændringsforslag, men da det faktisk ikke er os muligt at se nogen forskel på hr. Poul Møllers oprindelige dagsordensforslag og den dagsorden, der vil fremkomme, når det af hr. Peter Nielsen stillede ændringsforslag hertil vedtages — hr. Poul Møller gav jo udtryk for det samme — kan vi stemme for det af hr. Peter Nielsen stillede ændringsforslag.

Niels Westerby: Jeg må ærlig talt tilstå, at når jeg sådan har siddet og lyttet til debatten i går og i dag og til ministrenes svar på ordførernes forskellige indlæg, er jeg egentlig ikke blevet meget klogere, end jeg var, inden debatten begyndte. Selvfølgelig har man prøvet på at anstille visse betragtninger over, hvad det ville være muligt at få igennem i denne samling, og hvad denne debat kunne betyde for udviklingen, men så skal man i hvert fald kunne forstå fuglenes sprog, og det kræver store evner overhovedet at kunne se, hvordan denne debat kan få konkret betydning for den kommende udvikling. Jeg tror nærmere, at det, der er foregået i disse to dage, er en parentes om udviklingen, og det dagsordensforslag, som med ændringsforslaget fra hr. Peter Nielsen efter alt at dømme vil få samtlige stemmer her i salen — med undtagelse af de grønlandske medlemmers, idet disse formentlig i denne sag som i alle andre vil undlade at stemme — gør det jo også klart, hvor helt udvandede de konklusioner er, man kan drage af denne debat.

Jeg vil gerne lige prøve på at præcisere, hvordan jeg har forstået regeringens markedspolitik, og jeg vil bede statsministeren om at korrigere mig, hvis jeg tager fejl. Jeg har forstået det således:

Punkt 1: at regeringen ikke vil prøve på at føre Danmark alene og isoleret ind i fællesmarkedet.

Punkt 2: at regeringen vil gøre sig alle tænkelige bestræbelser for at få en dialog i gang mellem EFTA og fællesmarkedet, for at stille imod en stor vesteuropæisk økonomisk løsning.

Og punkt 3: at alt, hvad man foretager sig, vil man prøve at få foretaget på den bredest mulige nordiske basis, og at dette nordiske samarbejde, som man tilstræber, bl. a. vil finde udtryk i Kennedyrunden og på en lang række andre felter, hvor markedspolitikken kommer ind i billedet.

Jeg ved ikke, om jeg har forstået statsministeren og regeringen rigtigt, men hvis det, jeg har ridset op her, er en fordrejning af det, der er regeringens intentioner, vil jeg bede statsministeren om at korrigere mig. Hvis det derimod er en rigtig fremstilling, vil jeg bede statsministeren om at bekræfte denne fremstilling.

Dernæst over til selve skattereformen. Det må vel være naturligt at tage sit udgangspunkt i det fremsatte dagsordensforslag og de dertil stillede ændringsforslag. Hr. Poul Møller har fra konservativ side fremsat forslag om, at man skal lempe beskattningen af merindkomster i det kommende finansår. Er det nu helt velovervejet at gøre det? Er det ikke netop typisk for dansk skattelovgivning, at den er blevet en vildtvoksende jungle på grund af alle de mange lapperier, man har foretaget? Det er jo ikke ret længe siden, at man lavede forskellige merindkomstfradrag for at mildne merindkomstbeskattningen, når folks indtægter steg, og der har været gjort mange andre hæderlige bestræbelser i årenes løb, men resultatet har altid været, at der har føjet sig nye gevækster til den store skattejungle, vi har i forvejen. Nej, det er ikke skattelapperier, vi trænger til; det, vi trænger til, er en virkelig skattereform.

Det sigte, at merindkomsten ikke bør beskattes for højt, er naturligvis rigtigt, og det har også været et af de motiver, der har været hovedledetråden i det skattereformforslag, som liberalt centrum har udarbejdet. Selv om vi altså er enige i dette princip, er vi ikke enige i at lave lapperier. Vi kan naturligvis acceptere det af hr. Poul Møller fremsatte dagsordensforslag med den ændring, som hr. Peter Nielsen foreslår tilføjet, for dér står det jo netop, at alle problemer i forbindelse hermed skal overvejes. Vi går da så ud fra — og det er det, vi lægger i det — at det er alt det, vi har sagt i liberalt centrum skattereformforslag, som skal overvejes, og som kommer ind i billedet. Men man kommer jo ikke uden om, at det er med meget forskellige motiver, at de forskellige partier stemmer for dette ændringsforslag og det derefter således ændrede dagsordensforslag. Hr. Aksel Larsen vil stemme for, fordi han mener, det først og fremmest er skattefradragsreglen, som vil blive taget under overvejelse eller afskaffet. Vi vil stemme for, fordi vi mener, at det er vor skattereform, der kommer ind i billedet. De konservative vil stemme for, fordi de mener, at det er deres udgangspunkt i hr. Poul Møllers oprindelige dagsordensforslag, som kommer ind i billedet. Det er derfor, vi opnår den noget kaotiske, jeg havde næsten

[Niels Westerby.]

sagt underlige situation — ja, den virker så underlig flydende og klæg — at de forskellige grupper med ganske forskellige motiver stemmer for nøjagtig det samme dagsordensforslag, og det er naturligvis, fordi dagsordenen er forholdsvis intet-sigende, at dette kan finde sted.

Vi kunne hverken stemme for det oprindelige konservative dagsordensforslag, da det kun tog et lille hjørne af det samlede skattereformråde op, og heller ikke for hr. Aksel Larsens ændringsforslag hertil, som også kun tog et enkelt lille hjørne op, men når det nu foreslås, at man skal tage alle problemer op, ja vel, så betyder det i realiteten kun, at folketinget fortsætter sit arbejde med en skattereform. Det mener vi i høj grad man skal, og vi mener, at folketinget skal lægge alle de kræfter i, som det overhovedet kan.

Men når vi lytter til debatten i dag og ser, at resultatet bliver sådan på skattereformrådet, kan vi jo godt sige, at vi er lidt utålmodige i liberalt centrum, vi er sådan ved at tabe tålmodigheden lidt. Nu er vi jo klar over, at det er et parlament, at det er et folketing, og det kræver god opførsel fra medlemmernes side. En gang imellem kan det alligevel have præg af, at være sådan en slags indianerleg eller en slags legen røvere og soldater, og man kommer til at tænke på de film, hvor to raske mænd kan ordne sådan hundredvis af folk eller måske 177 folk, så der kan komme gang i tingene. Det er selvfølgelig kun noget, der lige kan strejfe ens sind, men det er i hvert fald et billede, jeg vil bruge for at understrege, i hvor høj grad vi har tabt tålmodigheden over den mangel på udvikling, der er i sagerne.

Jeg vil gerne takke hr. Poul Hartling for hans bemærkninger om et u-landsudvalg, det kan vi fra liberalt centrums side fuldhjertet støtte. Vi fremsatte i sidste samling et forslag om forøgelse af u-landshjælpen. Vi mener, det er meget vigtigt, at vor u-landshjælp bliver anvendt, så den får de rigtige virkninger, og derfor tror jeg, det vil være rigtigt, at folketinget får lejlighed til at koncentrere sig om det i et udvalg. Vi giver det vor støtte, og netop nu, hvor finansudvalget har været ude at rejse for at se på forholdene i u-landene, kan det

være, at interessen er stigende, så de synspunkter, vi lagde til grund for u-landshjælpen i sidste samling, vil have større chance for at slå igennem i folketinget i denne samling.

Jeg tror også, det vil være rigtigt at tage hr. Poul Hartlings tanker om tillægspensionen op som et emne i debatten. Jeg tillægger det meget stor betydning, at tillægspensionsordningen her i landet bliver alle omfattende, at der ikke bliver skel imellem de forskellige befolkningsgrupper. Jeg er ganske enig med hr. Poul Hartling heri. Jeg forstår også, at det er regeringens tanke at komme med et lovforslag på dette område. Vi anser det fra liberalt centrum for yderst vigtigt, at der gennemføres en sådan reform, fordi den i nogen grad er et columbusæg. Den vil give større tryghed for de ældre medborgere — det er helt oplagt, og det er det første sigte med en sådan lovgivning — men den vil også give samfundsmagten, staten, en chance for at finansiere mange af de investeringer, som man ellers må lade ligge.

Der er altså et dobbelt sigte med denne lovgivning, og på dette grundlag anser vi det for særlig vigtigt, at den bliver fremmet. Jeg er derimod ikke helt sikker på — og det kunne jeg godt tænke mig at høre den højtærede socialministers mening om — at det er rigtigt at gøre den værdisikret. Det kan naturligvis lyde vældig godt for folk, at de, når de bliver ældre, kan få en værdisikret tillægspension, men det er jo i virkeligheden dem selv, der skal betale. For hvis man får stigende priser eller inflation her i landet og ydelsen skal forhøjes, så vil det stort set blive de samme mennesker, der kommer til at betale det. Derimod kan der være én god grund til ikke at gøre den værdisikret, nemlig den, at når alle mennesker har en tillægspension i vente og de ved, at hvis priserne stiger, så vil denne tillægspension blive mindre værd, vil der blive et motiv for alle borgere i landet til at frygte inflationen, et motiv til også at gøre noget ved den, således at vi kan få sikkerhed for at få noget ud af tillægspensionen. Jeg vil altså gerne sætte et spørgsmålstegn her: er det rigtigt at gøre den værdisikret? Vil det ikke være lettere for os i fremtiden at undgå inflation, hvis alle har en interesse i det? Og hvad er egentlig en sådan værdisikring

[Niels Westerby.]

værd, når man alligevel selv skal betale den?

Dernæst vil jeg gerne sige et par bemærkninger om indkomstpolitikken. Efter min mening var det den, der burde være det mest centrale i den debat, som har fundet sted i disse to dage. Det er jo her og nu, folketinget og regeringen har en chance for at gribe aktivt ind i indkomstpolitikken, så vi undgår den indkomstekspllosion, som alle har frygtet, og som vi har oplevet så mange gange før.

Nu er der i går og i dag blevet drevet rovdrift på dagsordensforslag, det vil jeg ikke lægge skjul på; man kan til en vis grad sige, at dagsordensinstitutionen her i folketinget bliver kompromitteret, når der bliver foreslået så mange dagsordener, og især når de ender med at blive så intetsigende, som tilfældet er. Jeg vil da gerne indrømme, at hvis denne institution ikke havde været på grænsen til at blive misbrugt i går og i dag, kunne jeg have følt mig alvorligt fristet til at foreslå en dagsorden, som omhandlede indkomstpolitikken. Jeg mener nemlig, det er meget vigtigt, at der bliver givet klar besked fra folketingets og fra regeringens side over for alle grupper i befolkningen. Hvis jeg skulle fremsætte et dagsordensforslag — nu gør jeg det altså ikke, det kan jeg berolige formanden og alle med — men hvis jeg skulle fremsætte et dagsordensforslag i dag på indkomstpolitikens område — og det mener jeg der ville være god mening i at gøre — så ville jeg mene, man skulle sige, at folketinget tager det økonomiske råds formandskabs udtalelse om rammerne for stigningen af de samlede pengeindkomster i de kommende år til efterretning, og at folketinget tilkendegiver over for alle befolkningsgrupper, at der, såfremt denne ramme overskrides, omgående vil blive taget skridt til at få neutraliseret de overskydende indkomststigninger såvel hos de selvstændige erhvervsdrivende som hos de forskellige lønmodtagergrupper.

Jeg stillede et spørgsmål til statsministeren herom i går, og jeg stillede også spørgsmål herom til de øvrige ordførere. Hr. Poul Hartling spurgte i sit indlæg: vil regeringen tage konsekvensen, hvis man ikke ude omkring i de forskellige befolk-

ningsgrupper lytter til de råd, som de tre vismænd har givet os, og som regeringen har fulgt op i sine udtalelser i disse dage og i et brev til organisationserne? Det er naturligvis berettiget at stille det spørgsmål, men det er lige så vigtigt og lige så berettiget at stille hr. Poul Hartling spørgsmålet: vil hr. Poul Hartling og venstre tage konsekvensen? For alle ved jo, at regeringen er en mindretalsregering, og at den alene ingenting kan udrette, og derfor har advarsler fra folketingets side ikke ret megen betydning, hvis der ikke står et stort folketingsflertal bagved. Det kan hr. Poul Hartling bidrage til, så jeg spørger: vil hr. Poul Hartling også klart give til kende, at venstre vil være med til at gribe ind, hvis man ikke lytter til de råd, der er givet på indkomstpolitikens område? Kan vi gøre det i fællesskab?

Det samme spørgsmål stiller jeg til de øvrige ordførere, men jeg vil naturligvis i ganske særlig grad høre statsministerens betragtninger herom. Er det således, at den højtærede statsminister vil være enig i de betragtninger, der er nedlagt i det udkast til en dagsorden, som jeg har formuleret? Statsministeren skal oven i købet få chancen for at se udkastet, når jeg går ned fra talerstolen, så statsministeren kan udtale sig på — om jeg så må sige — det ordformulerede grundlag, som hermed er givet. Men jeg vil meget nødig have, at den debat, der finder sted i disse to dage, ender med, at der ikke kommer en klar tilkendegivelse på dette vigtige område; det trænger vi til. Man trænger til det fra erhvervsorganisationernes side, således at de ved, at de ikke får noget ud af at gå ud over de rammer, der er givet af vismændene. Hvis man ikke er helt klar over, at der er et stort flertal i folketinget, som mener det, så er jeg bange for, at det går galt, og at der er fare på færde. Det er derfor, jeg efterlyser statsministerens og ordførernes bemærkninger til dette vigtige punkt. Det skulle vi i hvert fald gerne have ud af debatten i går og i dag, at vi fik disse ting klaret i forhold til organisationerne og de forskellige pressionsgrupper ude i befolkningen.

Udenrigsministeren (*Per Hækkerup*): Hr. Aksel Larsen spurgte mig, om et referat i

[Udenrigsministeren.]

dagbladet B.T. af en pressekonference i Ottawa var korrekt, og dertil kan jeg svare, at de få ord, der står i referatet, er korrekte; de dækker ikke alt, hvad der blev sagt ved den lejlighed, men det kan man måske heller ikke forvente at avisreferater skal kunne gøre.

Det er rigtigt, at det er den danske regerings opfattelse, at vi ikke vil medvirke til, at Vesttyskland, direkte eller indirekte, får atomvåben. Jeg tilføjede: dette er et led i den politik, vi i øvrigt har, at vi ikke ønsker, at nogen andre lande end dem, der allerede har erhvervet atomvåben, skal få adgang til at erhverve sådanne, hverken direkte eller indirekte.

Bemærkningen om, at vi ikke kunne tilråde, at USA opgav sin vetoret over for anvendelsen af de atomvåben, USA har herredømmet over, er også rigtig. Det gælder i forhold til et hvilket som helst andet land, men naturligvis også i forhold til Vesttyskland.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg ville ønske, at hr. Niels Westerby's nye dagsordensfremgangsmåde ville vinde almindelig tilslutning her i tinget. Jeg tror, det ville give en lige så lodig diskussion om tingene, og det ville jo give en del bedre tid til at gå i dybden med diskussionen af dem. Derfor skal jeg også gå ind på det, hr. Niels Westerby sagde, og give et svar på det.

Jeg var inde på det samme i morges, da jeg svarede hr. Poul Hartling på dette „at tage konsekvensen“. Nu forstår jeg, at også hr. Poul Hartling skal sige noget om dette, for nu er spørgsmålet stillet til ham selv af hr. Niels Westerby — og det er vel rimeligt nok. Men det hele er jo nu engang ikke så enkelt.

Hr. Niels Westerby spørger, om man vil tage skridt til at neutralisere overskydende indkomststigninger såvel hos selvstændige erhvervsdrivende som hos de forskellige lønmodtagergrupper. Man må imidlertid erindre sig, at selv om der var enighed om at gøre noget sådant, så var problemet ikke dermed løst; for tilbage vil stadig stå den stigning i omkostningerne, som for store lønforhøjelser vil føre med sig. Det, man kan neutralisere, er efterspørgsels-

virkingen, men selve omkostningsstigningen og dens virkning på konkurrenceevnen — og på længere sigt, deraf affødt, også på beskæftigelsen — har man ikke dermed fjernet. Jeg tror derfor, at man nok ikke skal tale så meget om det „at tage konsekvensen“ — som om vi besad et eller andet hemmeligt våben, hvormed vi kunne fratage de forhandlende parter deres ansvar. Jeg sagde i formiddags, og det vil jeg gerne gentage: nu må de parter, der skal føre forhandlingerne, føle det fulde ansvar derved, og der må ikke skabes en tro på, at dette ansvar ikke er der, fordi andre står parat til at løse problemerne. Jeg mener, det er det rigtigste og for hele samfundet det sundeste, at netop de forhandlende parter selv finder løsningen inden for de rammer for en samlet indkomststigning, der er henvist til. Og dette gælder ikke blot lønmodtagere; det gælder alle parter, der ved indflydelse på priser, avancer og udbytter har indflydelse på pris- og omkostningsniveauet.

Jeg skal derefter gå over til at gøre nogle bemærkninger i mere kronologisk rækkefølge.

Jeg vil gerne først takke hr. Mohr Dam for hans indlæg og også sige, at jeg synes, man må respektere, at han trækker sig ud af Nordisk Råd for ikke at komplicere det eventuelle valg af en direkte nordisk repræsentant, som vi håber må blive resultatet af de drøftelser, der skal føres.

Hr. Poul Hartling nævnte Kennedy-runden, og jeg var meget glad for, hvad både hr. Poul Hartling og hr. Baunsgaard sagde om det emne, og håber også, vi har fundet en rigtig fremgangsmåde. Jeg kan bekræfte, at der naturligvis ikke er tale om at undtage det eksportområde, Danmark er mest interesseret i. Det må klart være en dansk betingelse, at også landbrugsproblemer er blandt de spørgsmål, der kan rejses under nordisk solidaritetsforudsætning under disse toldnedsættelsesforhandlinger over for EEC inden for Kennedy-runden.

Strasbourg-talen er jo vedvarende et diskussionsanliggende, og jeg føler mig egentlig stærkt fristet til at læse den op én gang til, men nu har andre jo vist så stor tilbageholdenhed, og så bør jeg vel også gøre det. Men jeg må nu sige, at når jeg sammenligner talens tekst og indhold og

[Statsministeren.]

dens vitterligt nordiske indhold — selvfølgeig, hr. Aksel Larsen, havde den nordisk indhold — så synes jeg, at den indignation, hr. Aksel Larsen lægger for dagen fra denne talerstol, er fuldstændig kunstig, komplet kunstig. Og når man så bagefter hører hr. Aksel Larsen være indigneret over venstres markedsstandpunkt, synes jeg ærlig talt, at indignationen virkede dobbelt kunstig.

Der er i denne tale sagt ting — og jeg kan i det store og hele bekræfte den måde, hr. Niels Westerby resumerede det på — som har vakt interesse i Europa, og med rette vakt interesse; men der er ikke sagt noget i den tale, som strider mod det parlamentariske grundlag for markedspolitikken i det høje ting.

Jo, jeg kan bekræfte, hvad hr. Niels Westerby sagde. Punkt 1 i regeringens markedspolitik er, at vi ikke vil gå dansk ene-gang til fællesmarkedet — og dermed tror jeg jeg også i forhold til hr. Baunsgaard besvarer et væsentligt punkt — at vi derimod vil skabe ikke blot dialoger, men også gerne diskussioner på andre leder for at opnå den store og brede europæiske løsning, som er vort endemål, at vi vil tilstræbe, at så meget af dette som muligt kan foregå på nordisk basis, og at vi mener at have nået et foreløbigt resultat i disse bestræbelser med henblik på Kennedyrunden. Jeg synes, det er ganske godt resumeret og svarer til det, der er regeringens opfattelse.

Hr. Poul Hartling havde åbenbart misforstået det, jeg sagde om venstres skatteprogram. Jeg forstår ikke rigtig, hvordan hr. Poul Hartling kan få den opfattelse, at jeg havde bedt om skatteskalaer. Jeg vil endda nære tvivl om, at jeg overhovedet har brugt dette ord; det er mig i hvert fald ikke bevidst. Jeg bebrejder ikke hr. Poul Hartling og venstre, at man ikke på mødet i Odense har fastlagt skatteskalaer; det er noget, der er meget svært at lave, det har jeg megen erfaring for. Det, jeg bebrejder venstre, er, at man ikke kan sige, om momsens skal ligge på 10 pct. eller på 20 pct., eller hvilket sted imellem disse to grænser man vil lægge momsens. Det synes jeg man må kunne forlange af et politisk parti.

Hr. Poul Hartling vil spørge, om jeg da kan give svar på det for regeringens ved-

kommende, og det kan jeg, idet finansministeren i løbet af kort tid vil genfremsætte lovforslaget om en 10 pct.s merværdioms. Det forslag står vi ved, og vi vil som ved tidligere lejligheder fremlægge skitser for, hvor stor en forhøjelse af proportionalstrækket der kan opnås på grundlag af denne moms. Vi synes virkelig, at når venstre lægger så stor vægt på alle disse ting, bør de kunne sige, med hvilken procent de vil opkræve moms, og som en følge deraf kunne udregne, hvor langt man kan gå med proportionalstrækket. Det er det, jeg har spurgt om, og jeg synes ikke, det er et groft spørgsmål at stille; jeg synes, det er et ganske rimeligt spørgsmål.

Det er heller ikke noget, vi i socialdemokratiet siger, fordi det har vi brug for, som hr. Poul Hartling sagde; nej, det har vi såmænd ikke brug for, men jeg kunne tænke mig, at venstre havde brug for det. Jeg tror ærlig talt, venstre vil få god brug for at kunne sige, hvor man vil lægge sin moms, og det er nu ikke så let at komme uden om spørgsmålet om, hvorvidt et givet skattesystem har social slagside eller ej, når man ikke kan besvare, hvor højt momsprocenten kommer til at ligge. Det er ganske indlysende for enhver, at jo højere denne momsprocent placeres, des sværere er det at undgå den sociale slagside.

Her ved jeg godt, at hr. Poul Hartlings standpunkt er, at til trods for at han ikke ved, hvilken momsprocent han vil have, og til trods for at han ikke ved nøjagtigt — går jeg ud fra — hvor højt proportionalstrækket skal gå, så har han ganske nøjagtige beregninger for, at den sociale ligevægt er i orden. Der er noget her, der ikke virker helt logisk. Derimod er det logisk at sige, at jo højere momsens sættes i vejret, i jo højere grad skatten lægges over på forbrugerne, des sværere er det at opretholde den sociale balance. Det er en tankerække, der er logik i.

Jeg ønsker altså ikke at „bruge“ noget, og jeg ønsker ved denne lejlighed så lidt som ved nogen anden at være grov; men jeg synes, det er et rimeligt spørgsmål at stille venstre: hvor ligger jeres moms, er det på 10, 12 eller 15 pct., var det $16\frac{3}{4}$, eller er det på 20 pct.? Og hvis I kommer så højt op som til 20, hvordan vil I så løse de sociale problemer, det rejser blandt store dele af for-

[Statsministeren.]

brugerne. Vi har ikke fået svaret endnu, og jeg synes oprigtigt talt, det var på en overordentlig venlig måde, jeg spurgte om det i formiddags.

Den samme venlighed skal præge mig, når jeg beskæftiger mig med et andet venstreinitiativ, nemlig u-landsudvalget. Jeg opfatter det sådan, at man vil have et folketingsudvalg, formentlig et permanent folketingsudvalg, som ikke skal have med bevillingerne at gøre — de må fortsat ligge i finansudvalget — men som skal holde sig informeret om dansk u-landsindsats og eventuelt også fremsætte udtalelser om dansk u-landsindsats. Hvis det er det, der er tanken, finder jeg ikke, der kan være noget forkert i at oprette et sådant udvalg; jeg tør endda ikke afvise, at det kan være gavnligt, så det vil vi gerne høre nærmere om.

Tillægspensionen er blevet drøftet på forskellig måde her. Hr. Poul Hartling spurgte, om den kom frem i dette folketingsår, og det vil den i hvert fald gøre i den form, at der fra socialministeriet kommer en foreløbig principbetænkning. Jeg har talt med socialministeren om, hvorledes den kan fremlægges for tinget; det kan gøres på flere måder, f. eks. i form af en redegørelse fra socialministeren med en efterfølgende debat. På den måde kan spørgsmålet om den nye, værdisikrede tillægspension for alle komme ind i folketingets arbejde.

Jeg ville meget ønske, at der også i dette folketingsår kunne komme det lovforslag, regeringen agter at fremsætte herom. Det afhænger af det arbejde, der udføres dels i udvalget, dels i administrationen, og jeg nærer ingen tvivl om, at socialministeren vil anstrenge sig så meget som muligt for, at det kan komme frem så hurtigt som muligt. Jeg tør ikke give et sikkert løfte om, at lovforslaget kan komme i dette folketingsår, men jeg synes, det ville være godt, hvis det kunne, og beder altså om, at arbejdet bliver fremmet mest muligt.

Hr. Niels Westerby mente, at det måske var en god pædagogisk idé at lade være

med at værdisikre tillægspensionen, for så ville alle mennesker gå rundt med en tillægspension i udsigt, hvis værdi ville være afhængig af, hvor meget vi formåede at holde prisstigninger og inflation i ave, og det skulle så bevirke, at inflationen blev mindre, end den ellers ville være blevet. Det er jo i og for sig en god og logisk tankegang. Nu skal vi nok udsætte debatten om tillægspensionens nærmere indretning, til vi har denne principbetænkning foran os, men jeg vil dog tro trods hr. Niels Westerby's gode pædagogiske indfald, at man skal lade trykkesynspunktet veje tungest, og at den tillægspension, vi skal have, bør være reguleret for prisstigninger. Vi får som sagt debatten senere og kan så vende tilbage til disse problemer.

Diskussionen om væksten i statens udgifter vil formentlig vare lige så længe, som man overhovedet diskuterer den slags problemer. Jeg synes, at hr. Baunsgaard kom virkeligheden en hel del nærmere, end hr. Poul Møller gjorde i sine bemærkninger. Hr. Baunsgaard gør opmærksom på, at det grundlæggende for væksten i statsudgifterne i de aller fleste tilfælde er, hvad der foregår i denne sal, og hvad der vedtages her. Det er ikke sådan, at der sidder en række uskyldige partier og en skyldig regering. Når vi netop i disse dage, som jeg søgte at gøre rede for det i formiddags, hos finansministeren gennemgår budgetterne ministerium for ministerium for at søge at begrænse væksten så meget som overhovedet muligt, hvad er det så, vi støder på? Det, vi helt sikkert støder på, er de lovbundne udgifter, som sluger det meste af væksten, og når vi vil formindske væksten, er det et meget lille område, vi frit disponerer over.

Sådan er forholdene, og derfor må det også være rigtigt at vende spørgsmålet om. Når hr. Poul Møller stadig kommer tilbage til, at han vil have en mindre kraftig vækst i statsudgifterne, kan det da ikke bare være sådan en almindelig tankegang, han har, eller en løs talemåde. En mand, der har den indsigt i de danske finanser,

[Statsministeren.]

som hr. Poul Møller har, har da naturligvis gjort sig tanker om, hvor han vil standse væksten. Det er da helt givet. Hr. Poul Møller kommer da ikke her år efter år og siger: væksten må sættes ned, uden at han har gjort sig helt konkrete tanker om, hvor det skal ske.

Det er bare disse tanker, vi vil have frem. Det kan ikke være urimeligt at spørge om, på hvilket område inden for administrationen hr. Poul Møller især vil mindske statsudgifternes vækst. Hvad er det for et område? Eller: hvilken lovgivning, som i øjeblikket binder os til voksende udgifter, ønsker hr. Poul Møller lavet om for på den måde at begrænse stigningen? Jeg er helt sikker på, at hr. Poul Møller har gjort sig konkrete tanker om det, og det er blot dem, vi skal have frem.

Ja, nedrustningsrådgiveren tjener det vel ikke noget nyttigt formål at fortsætte debatten om. Jeg synes faktisk, som det fremgik af mit indlæg før, at det er en meget vigtig stilling, og jeg synes, det er den helt rigtige mand, vi har valgt til stillingen. Jeg vil ikke tro, at hr. Poul Møller eller hans parti har den opfattelse, at det skal vi helt undlade at søge at øve nogen indflydelse på, fordi vi ikke er medlem af 18 mands udvalget i Genève, således som Sverige er. Man kunne da i og for sig med større logik og styrke ræsonnere modsat og sige: derved at vi ikke er medlem af 18 mands udvalget i Genève, kræves der så meget desto mere en mand, der virkelig kan sætte sine evner ind på, når FN har sine øvrige samlinger, at få noget ud af forhandling om specielt dette emne.

Jeg tror da ikke på, at den uvilje, der kommer fra hr. Poul Møller, er uvilje ved at se en radikal politiker i forbindelse med spørgsmålet om nedrustning. Det ville da i hvert fald bero på nogle lidt gammeldags forestillinger fra en svunden tid, som intet har med øjeblikkets internationale nedrustningsproblemer at gøre. Jeg håber derfor, at disse gamle fordomme kan falde, og at man vil erkende, at her er et område i det internationale arbejde, hvor også Danmark bør gøre sig gældende, og at den måde, vi har søgt at gøre det på, er en af de måder, det kan gøres på.

(Kort bemærkning).

Poul Hartling: Det er jo en af følgerne af den nye ordning med åbningsdebatten, at ministre har ubegrænset taletid, og at jeg nu kun har en kort bemærkning til at svare. Det betyder, at jeg må udelade mange ting, naturligvis.

Jeg skal lige sige til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, at når han siger, vi fører en håndfast demagogisk agitation, så vil jeg bare bemærke, at det er jo altid interessant at blive bedømt af en kender.

Ja, jeg skulle måske også lige sige, at det er nu ikke noget med landets gårdejere, det med fællesmarkedet, for det er både landbrug og industri, der i stigende grad forstår, hvad der er på spil her, og det er også noget, der er under udvikling både i Sverige og i England. Derfor er vi ikke imod regeringens forsøg på at komme ud af dødvandet.

Statsministeren sagde, at han havde bare spurgt om, hvor stor momsprocenten skulle være, ikke noget andet. Det, vi har sagt fra venstres side, er, at man ikke skal bevæge sig baglæns ind i dette, men det, vi ønsker, er en virkelig skattereform, og i samme grad, som man enes om det, vil der blive brug for en omlægning. Vi har ikke lovet nogen skattelettelse, hverken på de større eller de højeste indkomster, eller noget af det andet, som er blevet påstået offentligt også fra statsministerens side, men vi har påvist, at man kan lave en omlægning, så man lægger mere på forbruget. I samme grad som man letter på de direkte skatter, må man lægge afgifter på forbruget. Vi har beregnet disse procenter sådan, at man kan påvise, at der ikke sker nogen social forvrængning, og at det ikke går ud over de små indkomster og familier med børn. Det kan afbødes, og det kan netop afbødes, når man har penge fra en forbrugsskat til at afbøde det med.

Det grove var ikke, at statsministeren har spurgt om disse ting; han har nu spurgt om meget andet end momsprocenten, men det har han glemt lige nu. Det grove er, at han uanset dette vil slå fast, at vor omlægning vil få social slagside. Det har han sagt på grundlag af, hvad han åbenbart må gætte sig til, da han jo bebrejder os, at han ikke har fået lagt tallene frem. Det, jeg

[Poul Hartling.]

synes er urigtigt, er, at man pådutter en modstander noget og så siger: det er forkert. Vort forslag har ingen social slagside. Statsministeren ønsker ikke at „bruge“ noget, siger han. Så bør han ikke bruge dette. Dette forslag kan gennemføres sådan, at det ikke får social slagside.

Nå, vi får jo også en skattedebat og kan så komme tilbage til det. Jeg vil dog lige gøre opmærksom på, at statsministeren, som har ubegrænset taletid, ikke svarede på, hvordan han vil skaffe alle de skattelettelser, som han så gavmildt udstrøede i sin åbningsstale, og om han ville stille en samlet skattelettelse i udsigt. Det blev der ikke svaret på, og det taler måske også for sig selv.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Efter de erfaringer, vi har her fra i eftermiddag, vil mit parti i næste møde i udvalget for forretningsordenen stille forslag om, at taletidsreglerne ved folketingets åbningsdebat ændres således, at ordførerne får en rimelig tid til at besvare de spørgsmål, statsministeren stiller dem på et tidspunkt, hvor de ikke har andre muligheder end 2 minutters korte bemærkninger. Det tror jeg vil være rigtigt. Det er ikke nogen bebrejdelse til statsministeren, for det er jo folketinget selv, der har fastsat disse taletider.

Hr. Niels Westerby stillede nogle spørgsmål, og jeg er helt enig med statsministeren i hans svar. Hr. Niels Westerby har det sådan, at han bliver mere og mere forarget på os andre, efterhånden som vi interesserer os mindre og mindre for ham. Det løser ikke problemet at lade lønningerne vokse og så bare true med, at man tager pengene ind igen i skatter og afgifter. Vil man endelig løse problemerne og lægge en trussel over disse forhandlinger, så kan man jo gå til England og se, hvad det har været nødvendigt at gennemføre dér for en engelsk arbejderregering; det er jo langt mere vidtgående indgreb, og i hvert fald jeg ønsker ikke, det skulle blive aktuelt herhjemme.

Vedrørende væksten i statsudgifterne vil jeg gerne sige, at jeg går ud fra, at når man budgetterer — således var det i hvert fald under den forrige finansminister — så

sender man et cirkulære ud, hvori man siger, at der på de frie bevillinger er en margen til den og den vækst. Jeg ved ikke, om den nuværende finansminister har gjort det samme. Hvis den nuværende finansminister har gjort det samme, må han jo allerede på det tidspunkt tage hensyn til, hvilke lovpligtige udgifter der i sig selv vil vokse, og som man ikke agter at stille forslag om at få ændret her i folketinget, og så må han spørge: er der så overhovedet noget til de frie bevillinger, eller hvor stor bliver den procent? Når man har alle disse budgetkontorer, når man har hele budgetkontrollen under sig, og når man har de tusinder af styrelser, hvis budgetforslag skal indkasseres, så må det være finansministerens — og hvis vi fik lejlighed til at bytte, ville det blive en borgerlig finansministers — opgave naturligvis punkt for punkt at angive, at man i budgetforslagene skulle holde sig inden for de og de rammer. Kommer man alligevel ud over den produktionsmæssige ramme, som produktivitetsstigningen giver, må man som finansminister henvende sig til regeringen og bede den overveje, om der er andre ting, der må gøres. Mere kan jeg ikke sige i disse to minutter, men vi vender jo tilbage til spørgsmålet, når finanslovforslaget fremsættes og behandles.

Hvad angår spørgsmålet om nedrustning, vil jeg gerne sige til den højtærede statsminister, at vor stilling ikke har noget med gamle fordomme at gøre. Statsministeren mener, det er en vigtig stilling, og at det er en rigtig mand. Vi mener ikke, at et medlem af dette ting, der hører til det lille mindretal, som ikke er tilhænger af den sikkerhedspolitik, landet fører, bør vælges til landets nedrustningskonsulent; det mener vi ikke er rimeligt over for det flertal, der hidtil har støttet regeringen i sikkerhedspolitikken.

Dagsordensforslaget bliver efter min mening aldeles ikke udvasket; der kan selvfølgelig lægges i det, hvad man vil, og hr. Niels Westerby og hr. Aksel Larsen kan gøre det, men jeg er temmelig sikker på, at når folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag, der mildner beskatningen af indkomststigninger for det kommende skatteår, 1967-68, så bliver det ikke med ophævelse af skattefradragsretten. Der er ingen, der tror, at man i november eller

[Poul Møller.]

december i år vil fremsætte et forslag, hvor-
 efter folk ikke får ret til at fradrage de
 skatter, de rent faktisk har betalt i dette
 kalenderår; det kan man simpelt hen an-
 stændigvis ikke gøre, og det ved regeringen
 naturligvis også godt.

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Jeg har såmænd aldrig
 regnet med, at hr. Poul Møller interesserer
 sig hverken for liberalt centrum eller for
 mig, så derfor undrer det mig at høre i
 dag, at hr. Poul Møller mener, interessen
 for hans vedkommende bliver mindre og
 mindre. Men det gør mig oprigtigt ked af
 det, at hr. Poul Møller besvarer mit spørgs-
 mål om indkomspolitikken på samme måde,
 som statsministeren har gjort det. Både
 statsministeren og hr. Poul Møller har
 naturligvis ret i, at hvis det går galt under
 overenskomstforhandlingerne og andre ste-
 der, hvor indkomsterne bliver fastsat for de
 store befolkningsgrupper, og man derefter
 tager det overskydende beløb ind ved
 skatter og afgifter, så kan det naturligvis
 bidrage til, at udviklingen ikke fortsætter i
 skæv retning, men den omkostningsfor-
 højelse, man har fået, kan man ikke komme
 af med. Men det, det drejer sig om, er at
 sige dette nu, således at alle ved, at man
 ikke får noget ud af at gå ud over den
 forsvarlige ramme. Hvis man siger dette
 nu klart, vil det for alle ansvarlige kræfter
 i samfundet være lettere at holde igen og
 undgå, at vi kommer for højt op i et ind-
 komstkapløb. Hvis alle ved, at hvis de
 opnår mere, end det er forsvarligt, så bliver
 det taget fra dem, vil de ikke have det
 samme motiv til at presse på.

Jeg må også sige til statsministeren, at
 jeg synes ikke, statsministerens betragt-
 ninger over for hr. Poul Hartling om en
 merværdiafgift på højere end 10 pct. er
 helt rigtige. Hvis man, som liberalt centrum
 har sagt det, siger, at merværdiafgiften bør
 være 15 pct., så betyder det, at der er dob-
 belt så meget at gøre godt med, som der
 ville være, hvis merværdiafgiften bliver på
 f. eks. 10 pct., som regeringen har været
 inde på. Når engrosomsætningsafgiften skal
 ophæves, er der kun 2½ milliard kr. til-
 bage med en merværdiafgift på 10 pct.

Hvis man sætter den til 15 pct., er der
 5 milliarder kr. at gøre godt med, og disse
 5 milliarder kr. kan både bruges til sociale
 kompensationer og til indkomstskattelet-
 telser. Derfor har naturligvis hr. Poul
 Hartling ret i, at det er lettere at ordne
 indkomstbeskatningen på en god måde med
 en højere merværdiafgift end 10 pct.

Jeg vil gerne for at være lidt venlig føje
 til, at jeg også har lagt mærke til, at venstre
 ikke har foretaget nogle beregninger. Libe-
 ralt centrum har haft samtale med det
 radikale venstre om skattereformen, og
 det er da klart, at vi også gerne, om det
 måtte ønskes, på skattepolitikens område
 fører samtaler med venstre også med hensyn
 til merværdiafgiften og de indkomstskatte-
 lettelser, der kommer på tale. Vi er meget
 åbne og i særlig grad åbne over for de
 liberale partier på dette område. Hr. Poul
 Hartling kan altid regne med, at det ikke
 vil være forgæves at prøve at få en sam-
 tale i gang med os.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Det bliver interessant, hvis
 vi får de samtaler mellem venstre og hr.
 Niels Westerby. Jeg regner med, at hr.
 Niels Westerby under sådanne samtaler
 vil gøre sit til at gøre venstre klar over, at
 skattefradragsreglen er en uting, for det
 mener jo også hr. Niels Westerby.

Må jeg sige til hr. Poul Møller, at jeg er
 klar over, han tager fejl. Naturligvis kan
 han formelt have ret i, at enden på dette
 ikke bliver, at vi inden december måned
 har afskaffet skattefradragsreglen, det er
 jeg klar over; men de lettelser, der måtte
 skulle gennemføres — og jeg er klar over,
 at det er rimeligt at gøre noget i anledning
 af de skattestigninger, der kan følge af
 indkomststigninger — eller som man kan
 blive enig om, vil kun kunne gennemføres
 i forbindelse med udskrivningsloven, og
 der er nok en 3-4-5 måneder, til den skal
 gøres færdig. Det er aldeles ikke udelukket,
 at vi inden den tid kan have talt en del
 om, i hvilken retning skattereformen skal
 gå, og jeg kan forsikre for, at vi er mange i
 denne sal, som vil gøre vor stilling til mid-
 lertidige ændringer afhængig af, hvorvidt
 der er udsigter til at slippe af med skatte-
 fradragsreglen eller ikke er udsigter til at

[Aksel Larsen.]

slippe af med skattefradragsreglen. At dette med skattefradragsreglens afskaffelse hører til de problemer, der skal overvejes i medfør af hr. Peter Niensens tilføjelse til hr. Poul Møllers dagsordensforslag, er jo klart for os alle.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg holder så meget af hr. Poul Hartlings behageligt pædagogiske væsen, at jeg hører efter, når han taler, og også gerne ville give ham et lille svar. Jeg synes nu ikke, hr. Poul Hartling kan hævde, at han og hans parti har et skatteprogram. At fortælle os, at man kan omlægge fra indkomstskatter til forbrugsskatter, er jo en banalitet. Jeg forstår godt hr. Poul Hartlings betragtninger om, at man ikke skal gå baglæns ind i det. Det, han mener dermed, er, at man skal ikke begynde med at bestemme momsprocenten; man skal bestemme, hvilke virkninger man vil udløse, og så skal man have en tilstrækkelig høj moms til at nå disse virkninger. Ja men så sig os, hvor disse grænser ligger. Det er jo i og for sig bare det, vi spørger om, og jeg mener, at det hele tiden kun er det, jeg har spurgt om.

Det er rigtigt, at jeg har haft en interessant debat med hr. Foged i Politiken; den er der selvfølgelig ikke tid til at komme ind på her; men argumenterne står jo også ganske klart i bladet for begges vedkommende.

(Kort bemærkning).

Poul Hartling: Jeg hører også nøje efter, når statsministeren taler, og vil derfor ikke skylde ham et svar.

For det første, siger statsministeren, har venstre ikke noget skatteprogram. For det andet, siger han, har det social slagside. Hvordan kan begge dele være rigtigt? Det drejer sig ikke bare om det med momsprocenterne; det drejer sig ikke bare om en polemik med hr. Foged i Politiken; det drejer sig også om en stor udsendelse, hvor der højt og tydeligt står som noget, en statsminister altså sætter sit ord bag ved: denne omlægning vil få social slagside. Jeg siger: det er ikke rigtigt, og man kan ikke angribe på den måde.

Det spørgsmål om skattelettelser, som jeg

har stillet et par gange, fik vi ikke noget svar på.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Ja, jeg mærker, at formanden begynder at blive utålmodig, og jeg skal også nære mig.

Men hvis man vil pålægge folk en så høj forbrugsbeskatning som op imod 20 pct. på alting, hvis man vil ophæve det, der hedder skatterne på produktionsmidlet jord, og hvis man vil ophæve formueskatten, så er der nu noget, der taler for, at man løber en risiko for, at det system bliver det svært at holde social balance i.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget af *Peter Nielsen* (se sp. 222) til forslaget om motiveret dagsorden af *Poul Møller* (se sp. 143) vedtoges enstemmigt med 149 stemmer.

Ændringsforslaget af *Aksel Larsen* (se sp. 171) til forslaget om motiveret dagsorden af *Poul Møller* (se sp. 143) betragtedes som

bortfaldet efter vedtagelsen af det af *Peter Nielsen* stillede ændringsforslag.

Det således ændrede forslag om motiveret dagsorden, sålydende:

„Idet folketinget opfordrer regeringen til med virkning for skatteåret 1967-68 at udarbejde og fremsætte lovforslag, der mildner beskatningen af indkomststigninger, og til at overveje alle problemer i forbindelse hermed, fortsætter tinget behandlingen af den på dagsordenen opførte sag“, vedtoges enstemmigt med 150 stemmer.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 11. oktober kl. 14 med følgende dagsorden:

1) Første behandling af:

Forslag til lov om landbrugsejendomme.

[Formanden.]

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om opførelse af arbejderboliger på landet.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om oprettelse og supplerung af mindre landbrug m. m. — statshusmandsloven.

5) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Mohr Dam.*

6) *Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Mohr Dam.*

Mødet hævet kl. 14³⁰.

5. møde.

Tirsdag den 11. oktober kl. 14.

Formanden: Medlem af folketinget Vivike har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for kulturelle anliggender at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren overveje at trække sin anbefaling af de militære udvidelsesplaner i Oksbølområdet tilbage, efter at militære køretøjer har forårsaget ødelæggelser på bronzealderkysten i Greerup-Kærgård området?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Medlem af folketinget Sigsgaard har meddelt mig, at han ønsker til udenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren afkræfte fremkomne oplysninger om, at man fra dansk side har givet tilsagn om ikke at ville modsætte sig Spaniens optagelse i NATO, når Franco trækker sig tilbage?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Medlem af folketinget Poul Dam har meddelt mig, at han ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Bliver der ved behandlingen af ansøgninger om tilladelse til offentlig indsamling taget hensyn til andre forhold end de i indsamlingsloven anførte, og såfremt dette er tilfældet, med hvilken hjemmel sker det da?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid, eventuelt efter spørgetiden onsdag den 12. ds.

Det er meddelt mig, at *Poul Sørensen* ønsker at udtræde af lønningsudvalget. Til at indtræde i lønningsudvalget i stedet for Poul Sørensen har vedkommende gruppe udpeget *Fuglsang-Damgaard*, som herefter er valgt.

I skrivelse af 7. oktober d. å. anmoder finansministeren om, at der må blive valgt et nyt medlem til ligningsrådet i stedet for fhv. folketingsmand P. A. Rasmussen, der er afgået ved døden.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om landbrugsejendomme.

(Lovforslaget (nr. 9) findes i tillæg A. sp. 167, fremsættelsen i tidenden sp. 91).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-4 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme.

(Lovforslaget (nr. 10) findes i tillæg A. sp. 219, fremsættelsen i tidenden sp. 91).